

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLTMÁNYOK szabadalmazását ess-
közi mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett. Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

CALDERONI ÉS TÁRSA
látványok.
Látványok raktára Váci-utca 30. szám.
Tan- és műszerek és fényképezési kézi-
lékek raktára.
Kis hid-utca 8. szám.
BUDAPESTEN.
Arjegyék kártyára bérmentve, ingyen.

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és
VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyék bérmentve.
Speciális készítője jó szabású férfi ingeknek.

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
(félemelet)

27 éven át
v. állami kórházi
igazgató orvos
gyógyít gyorsan, discre-
tül és biztos sikerrel
minden férfi és női bajt.
Czim: Kardos
specialista,
Erzsébet-körút 34.
I. em. ajtó 12/b. Rendel:
d. e. 7-8, 11-2, d. u.
6-7-ig. Levélben is.

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvéallja jótállás mellett
legelőcsőben
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pincék, stb. gyökere
szárasztatását.
Telefon.

15. SZÁM. 1896.

BUDAPEST, ÁPRILIS 12.

43. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Kérlek előfizetésekre a postaiag meghatározott vitelidőre — 6. — Kérlek meghatározott vitelidőre — 2.50

Selyemkelme ujdonságaink

a tavaszi és nyári idényre Lyon és Párisból megérkeztek, melyekre ezennel felhívjuk a melyen tisztelt hölgyközönség szives figyelmét

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA

lyoni és párisi selyemáru-különlegességek áruháza

BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCZA 4.

(Vidékre mintákkal készséggel szolgálunk.)

Gummiáruk,

betegápolási eszközök, sérülőkötők (óvszerek F. Bergnerand párisi gyárostól), legelőnyösebben beszerezhetők

Polgár Sándor egyetemi kötszerésznel,
Budapest, Erzsébet-körút 50.

Legújabb divatu előrajzolt, megkezdett és készen himzett

KÉZIMUNKÁK,
nemkülönb
hímzőanyagok és
hímzőszövetek
rendkívüli választékban, szabott
gyári árakban kaphatók

Bézei D. Sándor
női kézimunka nagyiparosnál

Budapest, VI. kerület, Király-utca 4/o.
Képes árjegyzék, 1120 eredeti kézimunka-rajzzal, kívá-
natra rendelkezésre áll.

Kathreiner féle
KNEIPP-MALÁTA-KÁVÉ

Mindenütt kapható - 1/2 kiló 25kr.

KÉZDI-POLYÁNI
"VÉNUS"
A VILÁGNAK LEGSZÉNSÁVDUSÁBÉ
TERMESZETES ÁSVÁNY
VÍZE

Több mint
50 év óta sikerrel használtatik!
Szeplőket és májfoltokat, valamint
az összes
bőrtisztítási anyagokat
biztosan eltávolítja az

Eszéki Spitzer Kenőcs
és az
eszéki Salvator szappan

Valódi minőségben csak a
DIENES J. C.-féle
gyógyszertárban.

Eszéken, felsőváros.
1 tégely Spitzer kenőcs 35 kr.
1 üveg " mosdóvíz 40 kr.
1 darab Salvator szappan 50 kr.
1 tégely képzásza 60 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.

Figyelmeztetés. Csak akkor valódi, ha fenti
törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva
és kérésük a t. cz. közönség csak **Dienes-féle**
eszéki kenőt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapestben:
TÖRÖK JÓZSEF úrnál
Király-utca 12.

CHINA SERRAVALLO

vassal, a bécsi s számos külföldi
egyetem orvosi tekintélyei mint dr.
br. Kraft-Ebing, dr. Draseho,
dr. Braun udvari tanácsosok és
tanárok stb. által melegen ajánlva.

Néklözhetlen gyenge test-
alktuaknak és üdülőknek.
Ervágygerjesztő, idegerősítő és
vérjavító.
Hét arany és ezüst érem. Több
mint 300 orvosi ajánlat.
Ezen kitűnő erősítő szert jó ize
folytán különösen gyermekek és
nők igen szívesen veszik.

Egy fél literes üveg 1 frt 20 kr.
egy literes üveg 2 frt 20 kr.
Minden gyógyszerárban kapható.

Serravallo-gyógyszertár Triest.
Magyarországi főraktár: Budapest,
Király-utca 12. Török József gyógy-
szertára.

MARGIT-ORÉME

hírneves, az elegáns hölgyek által
használt arczereje (nem zsiros ke-
rőcs) rövid idő alatt ifjítja és szépíti
az arczot, eltávolítja arczáról minden-
nemű bőrtisztítási anyagot.
Egyedüli szer szeplő, májfoltok,
pattanások, börtarka (mitesser) ellen.
Bámulatos hatása abban rejlik, hogy
a bőre kenve az által rogtán fölvé-
teik és ez okozza azon csodás átala-
kulást, hogy szeplővel vagy májfolt-
okkal teljesen fedett arcz 3-4 nap alatt alabástrom
fehérré lesz.

Mivel nem zsiros — nappal is alkalmazható, — a créme-
vel bekenett bőron a hólygpor remekül tapad. Ára 50 kr. 1 frt.
Margit-szappan ára 35 kr. — Margit-hólygpor,
fehér, rósa és créma szinben ára 60 kr. — Mar-
git-főgőp 50 kr.

FÖLDES KELEMEN gyógyszer-tára,
Aradon, Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár BUDAPESTEN, Török József, Király-utca.

A CS. ÉS KIR. YACHT-RAJ.

Az evező- és vitorla-sportot bizonyos értele-
ben már a hajózás legrégibb idejében gyako-
rolták. Már a fönikiaiak és syrakuzai
Dyonisios is hódoltak az evező-sportnak. A ró-
mai császárság korában híresek voltak az aré-
nákban tartott u. n. «naumachiák» (hajócsa-
ták), melyek számára teljes berendezésű mes-
terséges vízvezeték volt az «arena» (porond)
alatt.

A vitorla-sport mai alakjában újabb keletke-
zésű. Az első vízi sport-klub 1720-ban keletke-
zett Corkban, Írországbán. 1815-ben pedig meg-
alakult az első yacht-klub Angliában «Royal
Yacht-Squadron» név alatt, mely máig is az első
helyet foglalja el a hasonló klubok között.
Ismeretesek Anglia déli tengerpartjain, a
Wight sziget által szegélyezett ten-
gerágban, az u. n. Solentben tar-
tatni szokott yacht-versenyek.

A vitorla-sport e század közepe
óta valóban nagyszerű fejlődést
nyert. Különösen Anglia és az
Egyesült-Államok vetélkednek e
téren.

A «Le Yacht» című, Daryl Fül-
löp szerkesztette statisztikai munka
szerint az angol sportklubok
1890-ben több mint 6000 hajója
volt, összesen 165,000 tonnatar-
talommal s 7 millió font sterling
értékben, melyek 35,000 embernek
adnak foglalkozást. E yachtoknak
csak mintegy kétharmad része vi-
torlás, a többi gőz-yacht.

Hunt-nak 1890. évi Yacht-List-je
szerint Angliában, a gyarmatokat
nem számítva, 115 yacht-klub van.
Többnyire az angol tartalék-tenge-
reszeti lobogót használják külön
címerrel, vagy a nélkül. A hadi
lobogót csak a walesi herceg fő-
parancsnoksága alatt álló «Royal-
Yacht-Squadron» van jogosítva
viselni.

Míg a vitorla-sport Angliában
és talán még nagyobb mértékben
Észak-Amerikában ily gyors len-
dületet vett, Franciaország sem
maradt hátra e tekintetben. A nagy
fontosságú yacht-sportot, mint ten-
geri hatalmának erkölcsi és physi-

kai támaszát, a kormány is hathatósan támo-
gatja. Ily módon a francia yacht-építés idők
folytán tökéletességre jutott és manap a
vitorla-sport Franciaországban is igen népszerű.
A francia egyesületek között a «Yacht-Club
de France» az első helyet foglalja el. Mindjárt
megalakulásakor, 1867-ben, kieszközölte a yacht-
sportnak hivatalos elismertetését és számos elő-
jogot. A többi között szabad bejárata van az
állam kikötő-medencéibe és arzenáljaiba.
A klub 1890-ben 429 tagot számlált és 214 gőz-
és vitorlás yachtja volt, ugyanakkor az összes
francia yacht-flotta 1049 hajót számlált. Ezek
közt voltak 337 gőz-yacht, összesen 11,165
tonnával. Továbbá 588 cutter és sloop 4996
tonnával, 47 schooner 2684 tonnával és 77 yawl
1290 tonnával, összesen 712 vitorlás yacht
8970 tonnataralommal.

A francia yacht-raj készletére 3500 matróz
és gépszemélyzet szükséges; összesen mintegy
6 millió frank értéket képvisel, mely az ipar
javára esik.

Bizonyára érdekes tudni, hogy az amerikai
yacht-kluboknak majdnem mindnyája teljesen
katonai szervezetű és hogy a kommodornak
alapszabályszerűleg joga van követelni, hogy
ha ő valamely, a klubhoz tartozó yacht mellett
elhalad, az neki bizonyos vitorlák bevonásával
katonailag tisztelegjen. 1890-ben az amerikai
klubok 1260 yachtot számítottak.

A vízi sport újabb időben Németországban is
igen kezd emelkedni, különösen mióta a né-
metek ifjú császára hathatós példájával buz-
dítolag jár elől. A német császár, tudvalevőleg,
az császári német yacht-klub kommodora és
tulajdonosa egyik legjelesebb verseny-yachtjának,
mely valaha a tengeren járt.

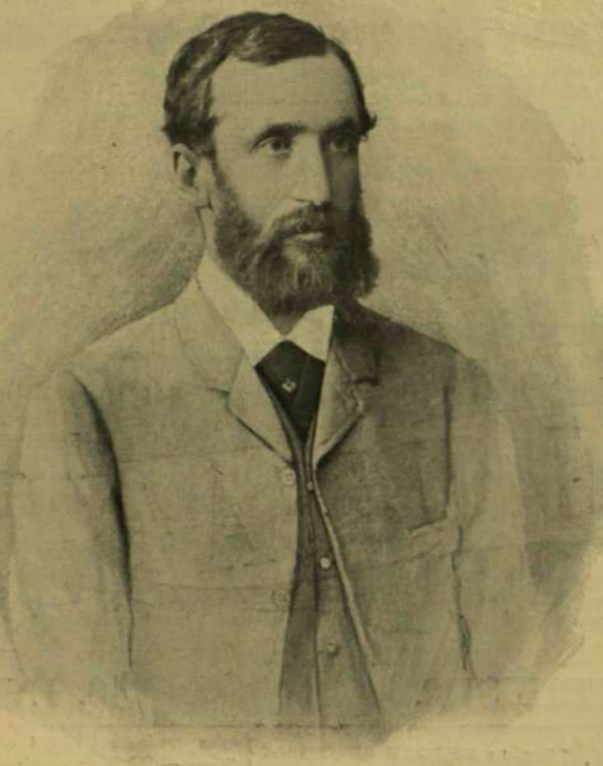
A laikus közönség talán azt kér-
dezi tőlünk: mi haszon van a vízi
sportban. Erre azt feleljük: nézd
meg a tengerészt, a hajóst a folyó-
kon, a halászt, mint duzzadnak iz-
mai az erőtlől és szél- és napbar-
nitotta arca az egészségtől. Igaza
van a latin példabeszédnek: «mens
sana in corpore sano». (Egészséges
lélek csak egészséges testben lehet.)
Bátorság és vállalkozó szellem, —
ezek a lélek ama virágai, a melyek
mindent elpuhító kulturánkban el-
hervadnak, de nyílnak és díszle-
nek a vihar tombolásában és az
elemekkel való küzdelemben. A fér-
fiass élvezet csak az erő szabad já-
tékában rejlik. A természet erővel
együtt a magad énjét is hatalmad
alá hajtod.

Minden sportnemek között a vízi
sport határozottan a legférfiasabb,
testet és lelket egyformán edző.

Azonkívül ne feledjük a dolog
esztetikai oldalát se! Mily élvezet
például egy régi hollandus festő-
nek u. n. marina-képein gyönyör-
ködni a háromarboezű nagy vi-
torlás gályák méltóságos csoport-
jában, melyeknek az itt-ott közéjük
elegedő apró bárkák, s árúkkal,
szállítmány-állatokkal megrakott
egyárboezű teher szállító dereglyék
élénkítik a hátterét. Mai napság a

KÁROLY ISTVÁN FŐHERCEGE,
a cs. és kir. yacht-raj főparancsnok, kommodorja.

Lichtenstein János uralkoló herceg, a cs. és kir. yacht-raj alkommódorja (osztrák részről).

Coburg-Filip herceg, a cs. és kir. yacht-raj alkommódorja (magyar részről).

zakatóló gépek, a légrontó kürtök korában egy-egy tengeri kikötő a legkomorabb látvány. Minden csak a haszonra, a létért való küzdelemre mutatott; nincsen egy tenyérnyi hely sem, a melyen a festői iránt fogékony szem gyönyörködve megakadjon.

Az ide s tova sikamló yachtok vakító fehér-ségi vitorláikkal fölelevenítik a vitorlák korának örökre letűnt szép napjait!

Tudvalevőleg a mi tengerpartunkon is 1891-ben megalakult az első yacht-klub Póla székhellyel, «Cs. és kir. yacht-raj» czim alatt.

Alapítója *Károly István* főherceg ellentengernagy, halhatatlan emlékü József nádorunk unokája és haditengerészetünknek nagy tehetségű kiválósága.

Maga is évek óta lelkes és hírneves yacht-sportsman lévén, sikerült neki az addig nálunk e téren uralkodott közönyt legyőzni, az útban állott számtalan akadályt vasakarattal elhárítani, megteremteni és biztos alapokra fektetni első tengeri yacht-klubunkat.

Ez kétségkívül nagy hűzapot pótol. Mindenütt hathatós eszköznek bizonyult a legfontosabb nemzetgazdasági tér, a tenger iránt való érdeklődés fölélesztésére és a hajóépítő művészet fejlesztésére.

Különösen nagy fontosságú monarchiánkra nézve, ha meggondoljuk, hogy vitorlás tengeri hajóink száma, kizorítottván a gőzhajóktól, évről-évre csökken. Tengerpartunk lakossága ennél fogva kenyerét veszítvén, mind tömegesebben vándorol ki föleg Dél-Amerikába, a hol mint ügyes és edzett tengerészek nagyon keresettek. A legénység ilyen elszegődése pedig háború esetére azzal a veszéllyel jár, hogy tartalékosaink távol lévén, nem lesz elegendő legénységünk hadihajóinknak kellő őrséggel való ellátására.

Hálával tartozunk tehát Károly István főherceg iránt, hogy az első tengeri yacht-klub megteremtésének fáradságos munkájára vállalkozott.

A megalakult yacht-klub tudvalevőleg a király védnöksége alatt áll; ezzel Ő Felsége is láttatni kívánta azt a fontosságot, melyet az ügynek tulajdonít.

A király védnöksége s az uralkodó család egy tagjának személyes vezetése alatt álló yacht-klubnak, «Cs. és kir. yacht-raj» czim alatt dualisztikus a szervezete. A király a klubot olyan rendkívüli előjogokkal ruházta fel, a minők az angol Royal Yacht klubéi. Magyar tagjai megkülönböztető jelvényeikben Magyarország ezimertét és a Szent István koronáját viselik, míg az osztrák tagok a császári sást és koronát jogosítván viselni. A klub yachtjai a hadi lobogót használják (vörös-fehér-vörös szín) és a monarchia hadi kikötőiben szabadon tarthatódnak.

A klubnak nagy nyeresége az is, hogy hajóik a pólai hadi arzenál kikötőjében díjtalanul kapnak elhelyezést és védelmet, a mivel igen tetemes költségektől kíméltetett meg.

A klubnak már is 187 alapító, 12 tiszteletbeli és 50 rendes tagja van, 63 vitorlás és 35 gőz-yachtal. Az alapítók közt helyet foglalnak: *Ferdinánd* toszkánai nagyherceg, *Jenő, Lipót, József és József Agost* főherczek, a walesi herczeg, *Bourbon Róbert, Bourbon Henrik, Bárdi gróf, Dom Miguel* braganzai herczeg, *Leuchtenbergi György* orosz herczeg, a monacói fejedelem, stb.

Batthyány-Strattmann herceg, a cs. és kir. yacht-raj ellenkommodorja (osztrák részről). Gróf Andrassy Géza, a cs. és kir. yacht-raj ellenkommodorja (magyar részről).

A főparancsnok kommodor maga *Károly István* főherczeg. Al- és ellenkommodorok: *Coburg-Góthai Filipp* kir. herczeg, *Lichtenstein János* uralkodó herczeg, *Batthyány-Strattmann* herczeg és *Andrassy Géza* gróf. Az alapítók és tagok között vannak *Batthyány József* gróf, *Hohenlohe* herczeg, *Eszterházy*

A YACHT-KLUB ÉPÜLETE PÓLABAN.

Alajos herczeg, Hüllerott György cs. japáni konzul, *Harrach Alfréd* gróf, *Sterneck* báró tengernagy, lord *Brassey, Vay Miklós* báró, *Spauer Miksa* gróf, *Vanderbilt Vilmos, Wilczek János* gróf, *Esterházy Mihály, Spau* báró altengernagy, *Horthy Miklós, Wahrman* Rikhard, *Gurouiski* gróf, *Bartakovics Árpád, Dreher Antal, Turony R., d'Almeida Pál* őrnagy, báró *Mednyánszky Imre*, stb.

A legközelebbi regatták ez évi ápril 21-ikén veszik kezdetüket és 25-én végződnek. Lesz 8 nemzetközi verseny is; 4 verseny egyedül csak a klub yachtjai között, továbbá a bragozzik (halász-vitorlás bárkák) versenye; azután a hadihajók vitorlás és evezős csónakjainak egy-egy versenye, 36 díjjal, a melyek részint igen értékes és művészi készítésű műtárgyakból, részint pedig készpénzből állanak. A versenyek részint a Póla melletti partok mentén, részint a pólai hadi kikötőben fognak tartatni.

Az útra Triesztből Pólabá, valamint a regatták befejezése után onnan vissza Triesztbe a résztvevőket és vendégeket egy Lloyd-gőzös fogja szállítani. A vendégek Triesztben ápril 20-án délben szállnak a Lloyd-gőzökre. A visszautazás ápril 26-án történik, hogy úgy a tagok, mint a vendégek a «Budapest» nevű csatahajónak 27-én d. e. 9.30 órakor történendő vízrebo-csátásánál is jelen lehessenek, a mely esemény bizonyára egy újabb, csak ritkán élvezhető érdekes látvánnyal fogja emelni a regattáknak már magukban is igen változatos festői képét.

Póla tehát szép napoknak néz elébe. Ránduljunk le minél többen a legnemesebb és férfiasabb, testet és lelket egyaránt edző sport látványosságaiiban gyönyörködni.

Nekünk magyaroknak különösen ajánlatos lenne mennél számosabban belépniünk a hazafias főherczeg vezette klubba és mennél gyakrabban ellátogatni a tengerre, a hol még egyéb tekintetben is nagy feladat vár reánk.*

Reményi Antal.

KIS LEÁNYUNK BETEG...

I.

Nehéz napok viradtak fel ránk,
— Nem is nap ez már, — éjszaka...
Minden sötét, hisz napunk, fényünk,
Üdvösségünk, vágyunk, reményünk,
Ó volt a kedves, ó maga.

* Ajánlatos, hogy a regattákban résztvenni ohajtó vendégek megjelenésüket a «Cs. és kir. yacht-raj» titkárságánál Pólaban (Banfield Rikhard nyug. sorhajókapitány) idejekorán, legkésőbb ápril 19-ének déli órájáig bejelentsek, hogy a hajón részükre helyet tarthassanak fenn. (A kabinokban egy egy egy 5 frt napjára.)

S ott vívódik szörnyű tusával,
Kis melle úgy hörg, úgy zihál...
— Míg itt az orvos: van reményünk
S ha megy, kilép, — az ajtón — felünk:
Nem suhant-e be a — halál?!

II.

Szeded kis ruháit, Szépnek a legszebbet
Rakogasd szépen, Válaszd ki, tedd félre,
— Úgy, úgy, csak rakogasd: — Nagy úr elé készül:
Legyen minden készen. Az Isten elébe!

III.

Alszom végtére, — álmodom:
— Mellettem száz vonat robog,
Ezer kerék zúg és forog
S a kalapácsok, pörölyök...?!
— Ah, azt hiszem megőrülök!

S fáradt pillámát felnyitom:
Picziny melle zihál, hörg...
Kis zaj, mintha légszárny zörög,
Vagy mintha hullnak hópihéek —
— De nem zúg így ezer kerék!

IV.

Imádkozunk kis bőleseinél,
S mint őszi permeteg
Nagy váravta könyünk kicsordul,
Arczára hull, pereg.

S arca ragyog, oly szép e könyvvel!
— Most rátűz épp a nap...
Szentelt vizet sem kell, hogy hozzon,
Oh, jaj, ha jó a — pap!

V.

Bús látományok Bús panasza, sóhaj
Bántanak, gyötörnek: Szálldos a légbe...
Látjuk nyílt száját Végre elérünk
A sírgödörnek... A sír élébe...

A harang zúg már, Hull a göröngy már...
— S jaj, mi lesz aztán? Nagyobb kint szívünk
Az ének felsír, Csak nem érez tán?
Hullnak a könnyek... — Csak megszakad tán?!

VI.

Átetelem másik ágyba,
Teste parázs, érzem,
Hó-párnák közt más se látszik:
Piros arca épen.

S olyan az a szép fehér ágy,
Mintha kinn a hóra,
Valaki egy piros rózsát
Odajett volna!

VII.

Jönnek, jönnek a résztvevők:
Keresztanyja, keresztapja,
Jó nagyszülék... s nem szól egy se,
Csak a kezünk szorongatja.

Ily szorítás máskor édes,
Hű szeretet nyílt beszéde
És most: egy elfojtott jajszó,
— De megértjük: vége, vége!

Bodnár István.

GYŐRI MIKE.

Rajz a régi diákéletből. (Folytatás.)
Irta dr. Závory Sándor.

Délutáni templom után elindult Győri Mike a faluban szelylelnéni. Nem messzire egy csinos téglatüzfalás házat pillantott meg, a melynek nyitott kapuján csinos úri kocsikat látott berobogni.

— Miféle uraság lakik abban a házban? — kérde az átellenes soron előtalált anyókatól.

— Nem uraság lakik ott, kérem alássan, hanem a pápista tisztelendő úr.

— Ugy? azt hittem, hogy valami uraság, mert épen most láttam három kocsival urakat betérni.

— Jaj, kérem alássan, azok vendégek, mert a tisztelendő ur igen vendégszerető ember. Így nagyünnepeken mindig ott szoktak az urak összejönni, aztán együtt mulatnak.

— Ilyen helyet keresek én! gondolta Mike, azzal köszönt s a plebánia felé ballagott.

Soha vendég vendégszeretőbb házba kedvezőbb pillanatban nem lépett, mint most Győri Mike a plebános hajlékába. Épen ő róla beszéltek, hogy milyen gyönyörűen predikált, midőn váratlanul köztük termett. A házigazda előtt meghajtva magát, elmondta, hogy ő Győri Miklós, a p—i főiskolának az itteni reformált gyülekezethez kiküldött ünnepi követe.

— Servus, kedves öcsém! becsülöm hogy meglátogatsz. Urak! — szólt vendégeihez a lelkes plebános, — huszonhét esztendeje hogy e faluban lakom; minden esztendőben háromszor is jött ide legátus abból az iskolából, de még eddig egy sem akadott köztük olyan, a ki engem arra méltatott volna, hogy meglátogasson. Ez az első! Azért még egyszer hozott isten! Ül le, egyél, igyál.

Nem várt több kínálást, helyet foglalt a rakott asztalnál. Azt se tudta hamarjában, melyiken kezdje, annyi minden drága jó eledel volt ott felhalmozva. Ott pompáztak egyik tálban a rózsapiros sonkszeletek. A másikban kecesesen tártá fel fehér kebelét a pulykapacsénye. Hizlalt lúd és kácsa jó illatukkal ajánlák reliquiáikat. A dorongos fánk úgy ásitott felé, mint valami Krupp-ágyú. A mákos kalács vastag fekete, a diós szöke szemöldökével édesen kacsingatott rá. Kuglóf, pörkölttorta, sajt, gondosan eltartott szőlő, alma, dió zárta be a drága ételek hosszú sorát.

Mike emberül kitett magáért. Fel tudott emelkedni feladatának magaslátára itt is. Megérte, hogy kedvére jóllakhatott. Mike dözsölt a sok jóban! A jó falatokat somlaival öntözte. Már most a kis szobára szűkségünk lesz; nem adhatom tovább ifiuramnak, hát tessék engem kifizetni, aztán másik szállásról gondoskodni.

— Jól van, Orbánné asszonyom, kimegyek. Számoljunk, mennyivel is tartozom?

Erre elővette belső zsebéből terjedelmes bugyellárisát s az asztalra fektette. Orbánné asszonyomnak imponált a nagy ménkű bugyelláris és meglepte ez a fizetési készség. Már banni kezdte magában, hogy felmondott; hiszen, ime, fizetni akar, nem igaz, hogy ez rossz fizető volna!

— Mennyivel is tartozom? mondja csak!

— Tizenöt forinttal.

— Jól van, asszonyom. Hanem hát nekem is van egy kis követeléselem. Emlékezik, hogy az őszszel egyszer prózsát sütött?... és engem nem kínált meg;... pedig én a prózsát nagyon szeretem. Kénytelen voltam másutt süttetni prózsát, mert nagyon megkívántam. Erre meg nagyon megszomjaztam; ki kellett mennem az Agyalikhoz bort inni rá; mert csak ott mérnek jó bort. Bor, prózsa nekem hat forintomba került. Mikor hazatérőben voltam, a kocsmáros kutyája letépte az atillám szárnyát — ennek is maga volt az oka — s épp négy forint kárt vallottam. Azonkívül emlékszik még, hogy a télen a fia betörte az ablakot és maga két napig nem csináltatta meg? Bejött rám a hideg és én fejcsüt kaptam; doktornak fizettem két forintot, a patikába hármát; a kiállott fájdalomért nem számítok többet két forintnál. Ez kitesz összesen tizenhét forintot! No, de ne mondja, hogy lelketlen vagyok; hát azt a két forintot magának elengedem. — Azzal pakolt s a faképnél hagyta a bámuló asszonyt.

Elindult szállást keresni a város külső részeibe. Belebb, tudta, hogy nem fogadnák be, a

csipni. Mike elfogadta a meghívást s áttette főhadiszállását a plebániára. A plebános etette, itatta, pipázta s a rogyásig nevetett jóiút élcein. Mikének teljes életében soha sem volt ilyen jó intendaturája; selyem volt az élete. Ki is ette magát úgy, hogy pajtásai alig ismertek rá a kolleghiomban. Még útravalóval is ellátták bőségesen. Egy tömött tarisznyával ajándékozta meg vendégszerető házigazdája, pogácsával, kalácssal, sonkával kibellelve. Friss cipő és egy kerekajtó egészíték ki a municziót. — Ha nem röstelled öcsém az ilyen terhet, fogd ezt a kis útravalót. Ezenfölül még öt pengőt nyomott a markába útiköltségek; még egy jó darabon el is vitette a maga kocsiján.

Pajtásai alig hittek saját szemeknek, midőn Mike a veszethírű legációból visszatért és troféumait kirakván, őket is megvendégelte. Idáig tagadták, de most már elhitték, hogy ma is történnék csudák.

Mindenki örült Mike visszatértén, csak házi asszonya nem. Október óta lakik már nála, de még eddig egy krajezár házbért sem fizetett. Eleinte a karácsonyi legációval biztatta; azután meg a húsvétival. Ime húsvét is elmúlt és megint nem fizet. El is határozta hogy felmond neki. Mért is fogadta be?! Hiszen Balláné asszonyom előre figyelmeztette, hogy be ne fogadja, mert ettől ugyan egy krajezár sem lát, neki is adós marad. De mikor az a bolondos Zsuzsi lánya úgy kérte, hogy csak fogadja be!

Pár nap mulva bekopogtat hozzá szomorú képpel és jó reggelt kíván neki.

— Adjon isten magának is.

— Jaj, dehogyan van nekem jó reggelem, kedves ifiuram! Képzeld csak: levelet kaptam Csornáról az öcsémötől, a ki ott ácslegény. Azt írja, hogy leesett a háztetőről, eltört a lába és most betegen fekszik. Haza akar jönni, sőt holnap után már itthon is lesz, hogy én ápoljam. Már most a kis szobára szűkségünk lesz; nem adhatom tovább ifiuramnak, hát tessék engem kifizetni, aztán másik szállásról gondoskodni.

— Jól van, Orbánné asszonyom, kimegyek. Számoljunk, mennyivel is tartozom?

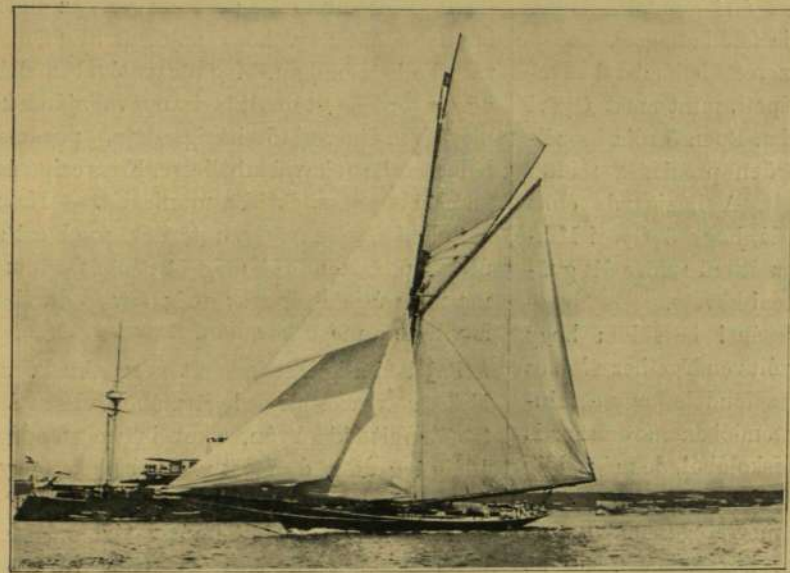
Erre elővette belső zsebéből terjedelmes bugyellárisát s az asztalra fektette. Orbánné asszonyomnak imponált a nagy ménkű bugyelláris és meglepte ez a fizetési készség. Már banni kezdte magában, hogy felmondott; hiszen, ime, fizetni akar, nem igaz, hogy ez rossz fizető volna!

— Mennyivel is tartozom? mondja csak!

— Tizenöt forinttal.

— Jól van, asszonyom. Hanem hát nekem is van egy kis követeléselem. Emlékezik, hogy az őszszel egyszer prózsát sütött?... és engem nem kínált meg;... pedig én a prózsát nagyon szeretem. Kénytelen voltam másutt süttetni prózsát, mert nagyon megkívántam. Erre meg nagyon megszomjaztam; ki kellett mennem az Agyalikhoz bort inni rá; mert csak ott mérnek jó bort. Bor, prózsa nekem hat forintomba került. Mikor hazatérőben voltam, a kocsmáros kutyája letépte az atillám szárnyát — ennek is maga volt az oka — s épp négy forint kárt vallottam. Azonkívül emlékszik még, hogy a télen a fia betörte az ablakot és maga két napig nem csináltatta meg? Bejött rám a hideg és én fejcsüt kaptam; doktornak fizettem két forintot, a patikába hármát; a kiállott fájdalomért nem számítok többet két forintnál. Ez kitesz összesen tizenhét forintot! No, de ne mondja, hogy lelketlen vagyok; hát azt a két forintot magának elengedem. — Azzal pakolt s a faképnél hagyta a bámuló asszonyt.

Elindult szállást keresni a város külső részeibe. Belebb, tudta, hogy nem fogadnák be, a

VALKYRIE II.

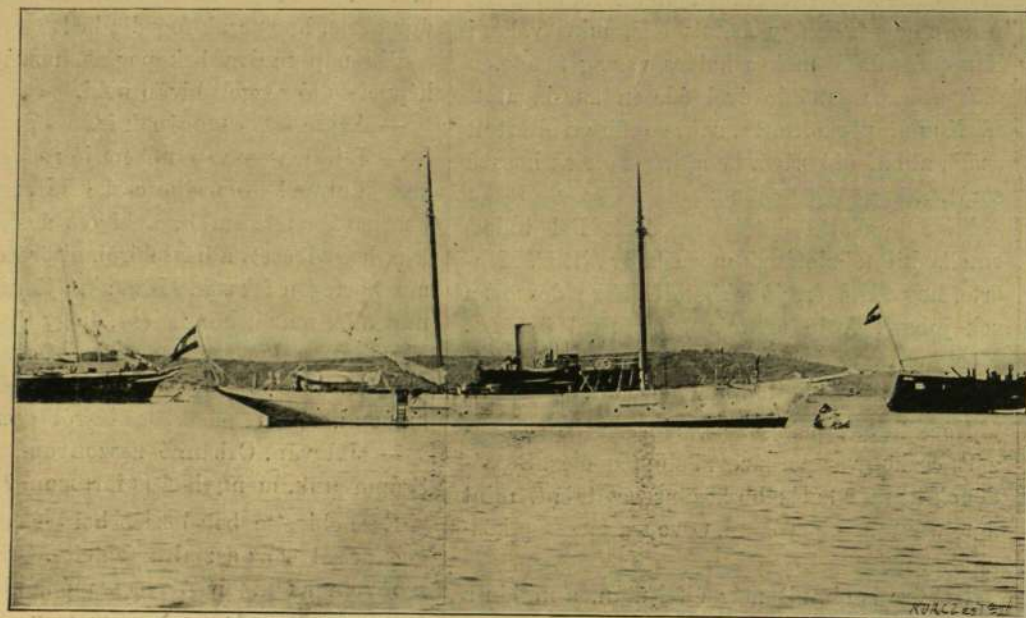
SOPHIE.

MARCELLA.

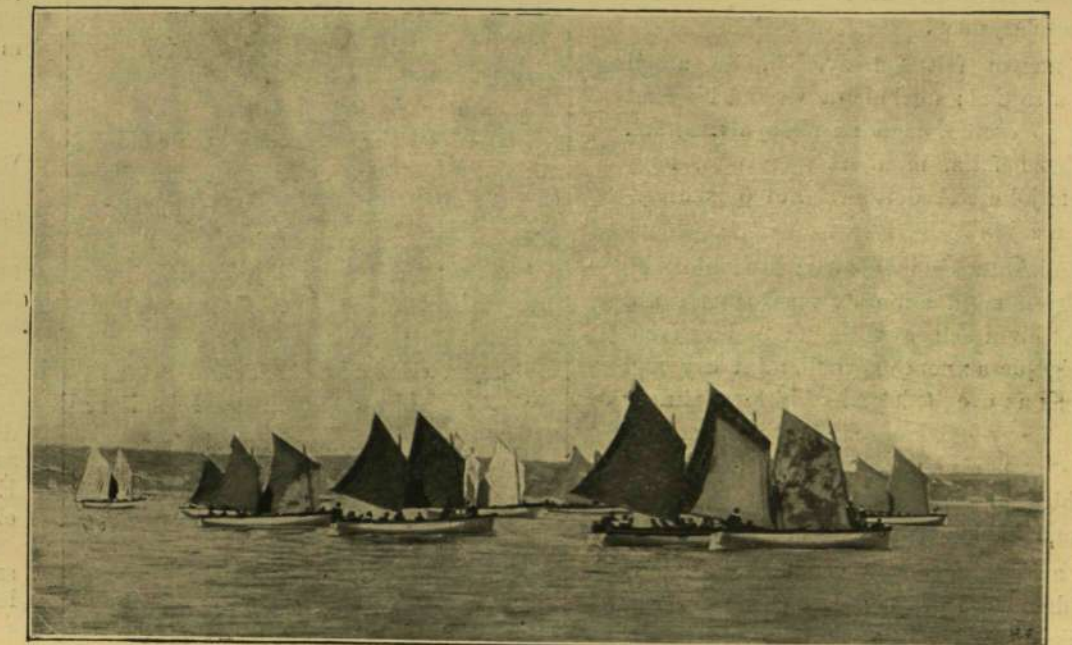
IRÉNE.

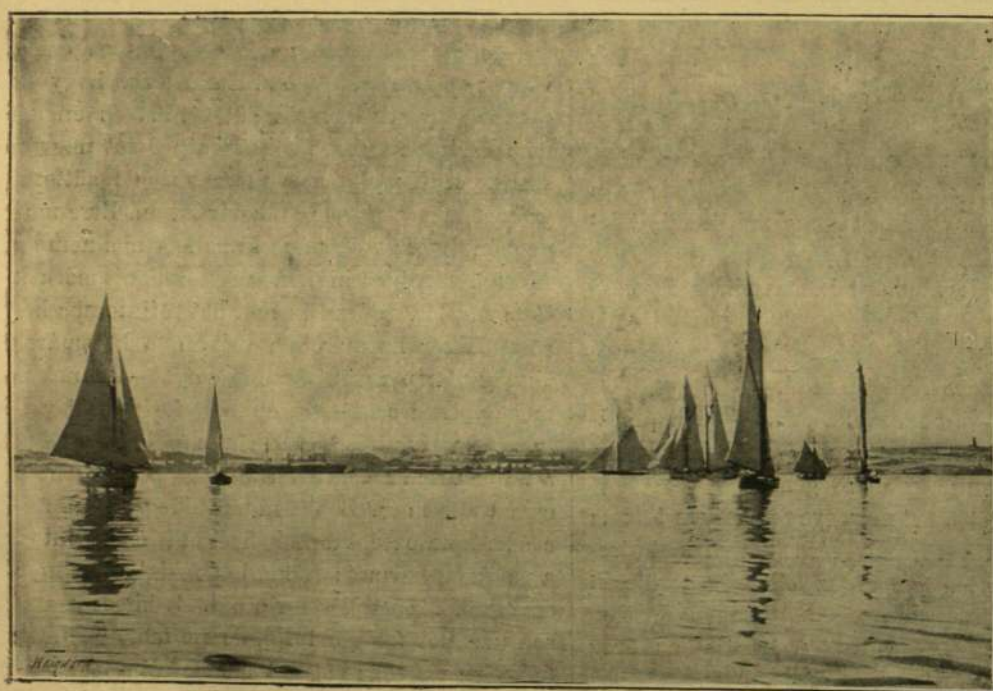
CHRISTA GŐZ-YACHT.

A TAORMINA-YACHT FÖDÉLZETÉN.

HADI CSÓNAKOK VERSENYE.

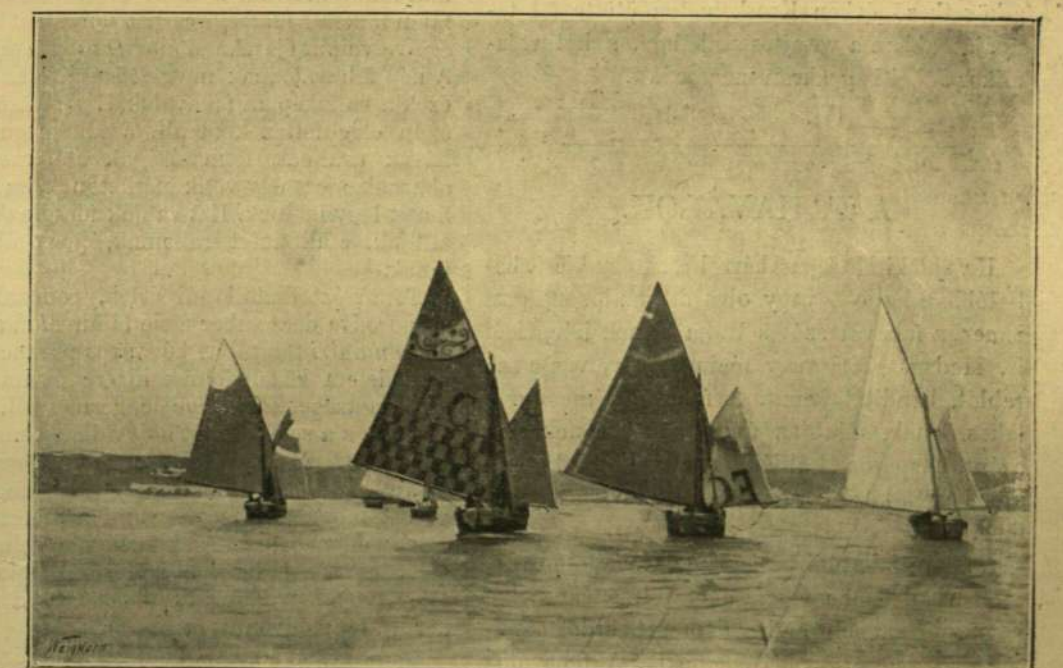
YACHT-VERSENY.

TAORMINA.

IOZIPICZI.

HALÁSZBÁRKÁK VERSENYE.

hol már ismerik a firmáját. Így került az Akasztó-utcának a legvégére egy jámbor eszmadiához, Bot Péter uramhoz.

A szálláskérdés tehát meg volt oldva; de a koszt, a koszt! A senior se hitelezett tovább a konviktusban, a plebánostól kapott elemzésiának is kiment a hátán; pajtásaiba tömte. Mike rosztul gazdálkodott.

De bizony megvolt még a sajt a ládában. Csakhogy ez meg a melegben, a zárt helyen annyira túlért, hogy azt többé enni nem lehetett. Ha abból egy falat valakinek a szájába tévedt: lángba borult tőle a szája padlása, csipete, marta, égette, mintha parázstüzet nyelt volna.

Mike meghívta vacsorára egyik barátját. — Hanem kenyeret hozz magaddal, — mondá neki, — mert az enyim elfogyott.

A pajtás beállított a kitézőt időre s egy hosszúkás, terjedelmes kenyeret huzott elő bablevesszínű köpönyege alól. Letette az asztalra. Mike is elővette lédájából a sajtot.

— Azt tartom, ne teketóriázzunk sokat, hanem fogjunk hozzá. Én mint házigazda majd a jó példával elől megyek. Azzal fogta a kenyeret s bieszkájával akkora darabot szelt le belőle, hogy czimborája majdnem sírva nézett utána.

— No ha te így pusztítod az én kenyeremet, — gondolta magában emez, — majd pusztítom én meg a te sajtodat!

Mike nagyot falt a kenyérből, de annál kisebbet a sajtból; a czimborára viszont kis falat kenyérré jó esoméket az ellágyult sajtból. De a mint befalta, mindjárt észrevette, hogy most nem jól eszeledett s ezentul ő is csinyján bánt a sajtjal.

Mike jóllakott. És még amaz köszönte meg neki. Hiszen majd eljön ez máskor is sajtot enni, csak hívni kell. Nem maradt a kenyérből csak a végcsésze; nem nagyobb, mint egy régi zsebórának az üveg fedele. Azt hitte a jámbor czimborára, hogy a lakmározáson túl megmarad annyi, hogy pár nap még beéri vele; ezzel a kis darabbal mit csinálna? Keserűségében odalökte a macskának. Ez se legyen.

Ezzel a sajtjal fogdosott vendégeket a tanévek majdnem a legvégeig. Meghagyása szerint mindenki hozott kenyeret, de mind úgy jártak, mint az előbbieket.

Bekövetkeztek az évszázó vizsgák. Mike megbukott. Őt is «szekundába ponálták» professzorai. Haraggal elterve hagyta ott a főiskolát «a hol az igaz tehetséget nem méltányolják» s a következő évben Kecskeméten ütötte fel tanárját, abban a vasajtós szobában, a hol valamikor Jókai is gyakran megfordult.

(Vége következik.)

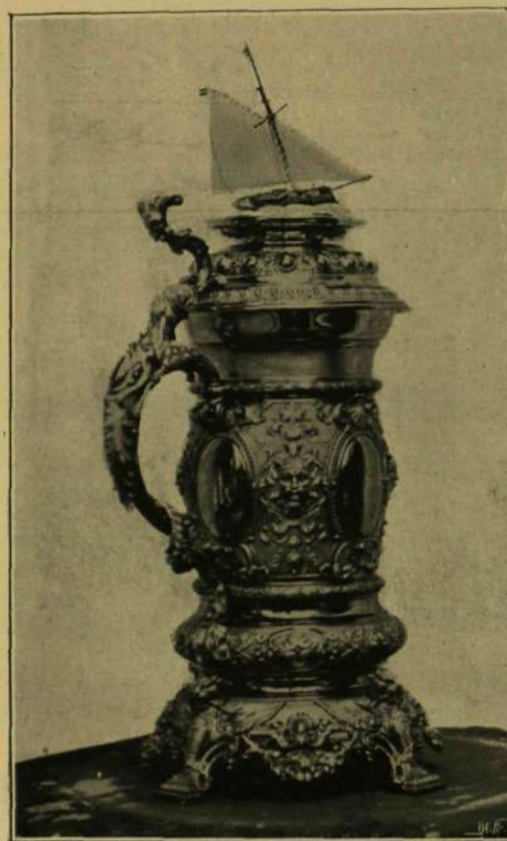
A FAHAVÁLOK.

Ha valaki Madagaskárról csak egy kicsit behatóbban hallott, vagy olvasott, az bizonyosan ismeri a fahavál szót s tudja annak jelentését is. Madagaskári vagy malagasi nyelven e szó rablót, banditát jelent. A fahavál réme úgy a lakosságnak, mint az utazó közönségnek egyaránt. Csapatosról állják el az útát, s a ki egyszer kezeik közé kerül, az élve ritkán szabadul meg.

A fahaválokat kiirtani eddigelé lehetetlen volt, mert ha üldözöbe veszik őket, fölmenekülnek a hegyekre, és a soha ember nem járta erdők alkalmas búvóhelyül szolgáltak nekik. A fahaválok nem faj és nem néptörzs. Rendesen szokott katonákból avagy rabszolgaszökevényekből álló bandák, s ismertető jelül fehér vászondarabral kötik át a homlokukat.

AZ «ICZIPICZI» YACHT ÁLTAL NYERT EMLÉKTÁRGYAK.

A MARCELLA YACHT ÁLTAL NYERT KOMMODOR-DÍJ.

Mint a hogy mindenhol szokott lenni: a háború után itt is nagy a fölfordulás, s ez alkalomtól folhasználnak, a múlt év november eleje táján fölkerekedett egy csapat s mindent hamuvá égetve vonult éjszákank *Fort Dauphin* tájékáról. A nép fahaváloknak nevezi őket, azonban nem ezek a voltaképeni fahaválok. E portyázó csapat azon elégtelenségből áll, a kik megúván a hóvák uralmát, fenhatóságuk alól menekülni akarnak, s ezt úgy vélik elérhetőnek, ha minden hóvát legyilkolnak. Ezt vallják főcéljának s mint állítják, csak azért rabolnak, hogy élni tudjanak.

Föltartoztathatatlanul értek, roppantul fölzaporodva december eleje táján *Mahanoro* és *Tanimandri* tájára. E két város parancsnoka a veszedelmis közeledtének hírére távirati úton kért segítséget *Bienaimé* tengernagytól, Tamatavéból, s a segédcsoport hajóval idejelen meg is érkezett. A fahaválok főnöke minderről pontosan értesült kémei által. Látván, hogy e két várost most már megtámadni a francia katonaság ellenében kétes kimeneteli volna, megelégedett azzal, hogy a környéket elpusztítva, fölégítve s legyilkolva mindenkit, a ki útjukba került, feljebb vonult éjszák felé.

Narancserdőktől és pálmaligetektől környezve a meleg földön remek szép növényzete közepette fekszik a szép kis *Tanimandri* város, két folyam egyesülésénél, s a tenger felől földhányásokkal és sáncokkal van erősítve; csónakon be lehet menni egészen a város közepébe. Tanimandri

a környék mulató és kiránduló helye; s egyébként is fontos hely, mert a kerületi kormányzó székhelye.

Tanimandri kormányzója, *Rarivo Lajos*, egy igen művelt és a környéken nagyon tisztelt előkelő hóva úr, a fahaválok közeledéséről értesülve, tanácsot ment kérni *Gonard* ezredestől, ki *Andevorantéban* a Tamatave és Tananarive között létesített katonai közlekedés vezetésével van megbízva.

Gonard ezredes azt válaszolta, hogy itt csak egy tanácsot adhat: «visszavenni az ellenséget».

— Igen, — válaszolt a kormányzó; — de hol van hozzá a hadsereg?

— Hadseregem ugyan nincs, de néhány bátor emberemmel megkísérjük az ellenállást.

— S gondolja, ezredes úr, hogy néhány bátor emberrel sikerülni fog ellenállni egy vérszomjas rablócsapatnak, a melyet száz mérföldnyi területen nem tudott megakasztani senki? Hiszen minden emberre legalább száz haramiáját s hátul jó még hatszor annyit!

— Az mind meglehet, — válaszolt az ezredes; — térjen vissza nyugodtan, kormányzó úr, a székhelyére; délután Tanimandriban leszünk. Én nem szoktam azt kérdezni, hogy mennyi az ellenség.

— Ezredes úr, ha mindnyájan ott nem veszünk: akkor kezdék hinni a csodákban, — felelt a kormányzó.

Még aznap délután átment *Gonard* ezredes *Legrand* kapitány és *Courtin* hadnagy kíséretében Tanimandriába; magukkal vitték négy katonát és egy madagaskári nemzetőt. Összesen tehát nyolczan voltak kétezer vakmerő rabló ellen.

A külső erődön belül van még egy másik kisebb erődítmény is, mely árokkal és sánczölöppökkel van körülveve. Itt van a kormányzó lakása, s egy kisebbszűrű fegyvertár; ide vonult be a bátor kis csapat. Van még a fegyvertárbeli puszkák kívül a kormányzó udvarán egy ágyú is, melyet mindjárt megtöltöttek ócska vasdarabokkal, s kivontatva, az erőd kapuja előtt állították föl.

A lakosság, mely már több alkalommal részesült a fahaválok látogatásában, jól tudta, hogy a városban legalább 50—60 fahavál van, a kik egy bizonyos időpontban egyszerre több helyen felgyújtják a várost s az így megadott jelle a kint rejtőző fahaválok minden oldalról előtérnek és kezdetét veendő a vérontás. A két következő nap nem történt semmi. A kiküldött hóva katonák sem vettek észre az erődön semmi gyanusat. Harmadnap délután, december 23-án, tikkasztó hőség volt. *Gonard* ezredes, *Legrand* kapitány, a kormányzó és *Courtin* hadnagy az erőd előtti téren a terebélyes fák alatt ülve kedélyesen beszélgettek, természetesen állig fölfegyverkezve.

Egyszerre 6—7 hatalmas füstszlop csapott föl a város különböző pontjain s erre, mint a fergegek, irtózatos lármára és vadállati bögekre közepette minden oldalról előtértek a fahaválok serege. A védők közül kiki tudta a maga helyét s rögtön sietett azt elfoglalni. *Legrand* kapitány az erőd jobb sarkán, *Courtin* hadnagy az erőd baloldalán két-két francia katonával foglalt állást, míg *Gonard* ezredes meg a kormányzó néhány hóva tiszttel és a madagaskári nemzetőrrel s az ágyúval az erőd bejáratát állították el.

A fahaválok tudván, hogy a lakosság nagyrésze az erődben van egybegyűlvé, arra támadtak minden

oldalról. A házak bambuszud-kerítéssel vannak körülveve s így azokat részben le kellett dönteniük, hogy az erőd elé jussanak; aszagaikak magasra emelve, ijesztő módon eltorzított arczczal rohantak az erőd kapujának. A védők meg sem mozdultak; jól irányzott lövésekkel barizdákat hasítottak a tömegben, de minden hiába volt; a támadók sokasága kezdett felkerekedni. Befo, a jó öreg hóva pattantyús, a kinek kötelessége lett volna az ágyút kezelni, annyira zavarba jött, hogy a tüzes vassal mindenfelé futott, csak az ágyúhoz nem jutott eszébe menni; végre egy czölöppben megbotlott s a tüzes vasat kiejtette a kezéből.

Gonard ezredes látván, hogy a pattantyúra számítani nem lehet, abbanhagyta a tüzelést, az ágyúhoz sietett, pillanat alatt czélzott s még égő szivarjával elsütötte az ágyút. Nagy ideje is volt, hogy az ágyúból is tüzeljenek, mert az ellenség már az erőd előtti téren alig 70—80 lépésnyire volt a kaputól. A hatás óriási lett.

A fahaválok nem levén elkészülve az ágyútüze, többen megsebesülve futottak vissza a kerítések és a házak mögé. A meglepetés okozta zavar azonban csak néhány pillanatig tartott, mert a hátul érkezők újból előre tölték a meghátráltakat. Az alatt azonban ismét megtöltöttek az ágyút, *Gonard* ezredes czélzott, s most már a pattantyús, ki az első lövés-sikerétől fölbátorodott, egész kedvteliséssel sütögette el az ágyút mindapnyiszor, a hányszor *Gonard* ezredes vezényelte. Így a kormányzó segítségével, ki az egész támadás alatt kitűnő bizonyítékát adta személyes bátorságának, a kapu elől az ellenséget sikerült visszariasztani.

Az alatt *Legrand* kapitány is serény tüzelést vitt végbe; két fegyverből tüzel, míg t. i. az egyikből löött, addig egy hóva katonára a másik fegyvert megtöltötte, s ő így mindig kész fegyvert kapott. A fahaválok tehát, mint a baloldalon, itt is vissza lettek szorítva, s kezdődött az üldözés. Egyesült erővel lötték a futó fahaválok tömegét s folytatták a tüzelést mindaddig, míg csak az ellenség az erődön, vagy a nádasban el nem tűnt.

Én a Magyar Nemzeti Múzeum ethnographiai osztálya részére gyűjtök különféle tárgyakat Madagaskárban, s épen ezen időtáiban Tanimandri szomszédságában, *Andevorante*-ban tartózkodtam s így ez események szeméim előtt folytak le.

Ugyanazon napon, december 23-án, egy igen derék francia, *Mauviel* úr vendége voltam. Rekkendő hőség levén, ebéd után kiki egy kis nyugalomra vonult a hús verandán. Ámunkból étkelen lármára, zavaros kiabálás és ide-oda futkosás ébresztett föl bennünket. Kiszéttünk mindnyájan az utcára, hogy megtudjuk a riadalom okát. Kérdeznünk fölösleges volt, mert a folyam tulsó partján, alig két kilométernyire *Andevorantétól* az óriási füstszlopok megmagyaráztak mindent.

«A fahaválok, a fahaválok!» — ordította a tömeg. Az asszonyok jajveszékelték hajukat tépték, a gyerekek visítva futottak a nádasba, a férfiak legfeljebb tárgyaikat hátukra kapva iparkodtak azt a bozótba elrejtetni. A kereskedők bezárták boltjaikat, eltorlaszolta minden kijárat, s kezükben töltött fegyvert tartva várták a fahaválok jövetelét. Az utasok, a kik Tananarivába menet itt útjokat a fahaválok miatt megszakították, áruikat csónakokra rakva menekültek a mocsár dús növényzete közé; a hóva katonák puskáival és aszagaikkal fölfegyverkezve a város alsó és felső részén gyülekeztek. Volt az utasok között néhány francia katonatiszt is, kik szintén a fahaválok miatt voltak képtelenek *Andevorantéban* megállni. Így *Jeannot*, *Greffière* és *Gonce* főhadnagyk, dr. *Fouy* és dr. *Lorin* főorvosok és *Pradal* műszaki tiszt.

Mintán mindenki a francia intendaturai épület felé tartott, én is oda siettem. Alig tettem néhány lépést, mikor puskaropogás és ágyúdörgés jelezte, hogy a folyamon túl a csata megkezdődött. Futottam a nevezett épület elé, a hol a roppant néptömeg közepette a nevezett tisztek már mind együtt voltak, talpig fölfegyverkezve, s épen indultak *Gonard* ezredes segítségére. Katonaviselt ember levén, én is fölajánlottam szolgálomat s egy szuronyos puskával és 60 tölténnyel fölfegyverkezve, helyet foglaltam az indúlándó csónakban. *Andevorantéban* *Rouland* kapitány maradt, ki a hóva katonaságot szervezte esetleges támadás esetére. Egy negyed óra alatt átveztünk a folyón. Utközben hallottuk az étkelen lármát. A szakadatlan puskaropogás és ágyúdörgés sietésre ösztönzött bennünket.

Partra szállván, egyenesen abba az irányba tartottunk, a hol a zürzavaros hangok utána a fahaválok tömegét gyantottuk. Gyorsan és óvatosan, bokortól bokorig futva, sok helyütt hason csuszva közeledtünk. Jól tudtuk, hogy ha a fahaválok megsejtek csekély számunkat, egy sem menekül meg közülünk. *Jeannot* főhadnagy volt a parancsnok. A jobbszárnyon voltak *Greffière* és *Pradal* tisztek, meg egy francia katonaközpont; közepén *Jeannot* főhadnagy *Fouy* és *Lorin* főorvosok, két benszülött kalanz és egy tolmács, a balszárnyon *Gonce* főhadnagy és én lent a mocsár mellett. Így haladtunk mintegy tíz percig óvatosan és vigyázva. A domb-

hajlásnál, a hol a bokrok ritkulni kezdtek s a fű alig ért térdig, *Jeannot* főhadnagy ordónázásával a jobb és balszárnyak megüzente, hogy a mennyire lehet, nagy területet foglaljunk el. Én lementem a domb alá, a nádasról körülbelül huszonöt lépésnyire. Közélebb nem volt fácskák menni a mocsárhoz a krokodilok miatt, melyek e vidéken nagy számmal vannak. Épen előző nap is *Andevorantéban* elkaptott egy krokodil egy néger gyereket, a ki furdés közben kissé közelebb talált menni a tulsó parthoz. A gyereket észrevette a krokodil s iparkodott visszafutni, de a krokodil gyorsabb volt, utólérte, derékon átharapta s a lakosság szemeláttára visszavetette a szájában tartott gyermekkel a tulsó partra és eltűnt a nádasban.

Mikor a talaj kissé lejtős kezdett lenni, kiértünk a cserjésből, s fölünk alig 3—400 lépésnyire az átellenes domb tetején megpillantottuk a fahaválok roppant tömegét. *Jeannot* főhadnagy és társai, hasonlóképen a jobbszárny is rögtön tüzelni kezdett. Mi, kik lent álltunk a dombhajlásnál, a fahaválokból alig láttunk valamit s inkább csak a zürzavaros hangok után gyantottuk holléttüket. Megjelenésünk általános meglepetést okozott, annyival is inkább, mert a fahaválok újabb támadásról tanácskozván, épen tömörülni akartak. Zavaruk azonban nem tartott sokáig, gyorsan rendezkedtek, s a tüzelést ők is megkezdték.

Jeannot főhadnagy intett sapkájával, hogy mért nem lövünk; *Gonce* főhadnagy visszaintett, hogy nem látunk semmit. A jobbszárny és a közép hatalmas golyózáport bocsátott az ellenségre; így látták a fahaválok, hogy a domb teteje el van állva egész szelvényben, a mocsár felől meg épen semmi lövést sem hallottak, tehát a domb lejtőjén, a nádas mellett iparkodtak oldalról támadni. A völgy felé tömörültek s meghajolva, hogy a dombról ne vehessék őket észre, egyenesen felénk tartottak; *Gonce* főhadnagy intett kezével, hogy vigyázzak, s ha ő megkezdte a tüzelést, tüzeljék én is. Most már azután láttunk mi is a fahaválokból eleget. Egy csoportban, mint a kigyók, lassan s óvatosan haladtak előre. Fegyveremet arczomhoz emeltem vártam. Körülbelül kétszáz méternyire fölünk egy ér szakadt a mocsárba; ott volt a hajlásnak a legnagyobb mélyedése. Mikor a fahaválok idáig jutottak, az elől haladók, hogy a hátul maradtokat bevárják, egy kissé megállottak. Most volt a legalkalmasabb időpont a lövésre. Egymásután 18 golyót eresztettünk a Lebel katonafegyverből a már összegyűlt tömegbe. Erre egy pillanatig csendesség lett, a meglepetés, hogy itt is el van állva az útjok, általános zürzavart okozott. Fejüket vesztve, ki erre, ki amarra futott. A jobbszárnyunk és a közép gyorsan bekanyarodott, s irtózatos golyózáport bocsátott a völgyben levő fahaválokra.

Azok pedig futottak mindenfelé, ki vissza a dombra, ki neki a mocsárnak, nem törődve sem a piócákkal, sem a krokodilokkal, gázoltak át a nyakig érő iszapban a tulsó partra; legnagyobb részük azonban az erődnek futott, hová (a mocsárt megkerülve) el is ért. Az erődön eltűnve az ellenség, a tüzelést mi is megszüntettük. Üldözésre nem gondolhattunk, számunk nagyon is csekély volt hozzá, s így a falu felé tartottunk. Alig tettünk azonban néhány lépést, mikor *Gonard* ezredest pillantottuk meg, a ki hallván a lövéseket, kis csapatával sietve jött segítségünkre.

Oh, mily örömdetes volt ez a találkozás! Mi a legroszabbra voltunk elkészülve, s szerencsére kellemesen csaldóttunk.

Együtt térünk vissza Tanimandriába. Az egész város égett. Nagy kerülvél, s kezünkkel arczunkat befödve csak szaladva tudtunk az erőd előtti térére jutni. Leégett az egész város, nem maradt egyetlen ház sem, s minden elpusztult. Az utakon és a házak között megszenesedett hullák heverték s a hóvák csak tekintett a szem, mindenhol a pusztulás képe tárult elének.

Két hóva tiszt és néhány hóva katonaság esett el részünkről; a fahaválok azonban sokat vesztettek. A Tanimandriban elesett és összeégett holttesteken s azokon kívül, kiket a krokodilok faltak föl, a benszülöttek több mint ötven holttestet találtak az erődön, kémeink a meghaltak számát százötvenre teszik.

A lakosság látván, hogy az ellenség eltakarodott, lassan-lassan előjött a nádasból; s megható képvolt, mikor ez az egyszerű, műveletlen nép *Gonard* ezredesnek halálját kifejezte. Letérdeltek előtte, kezét, ruháját csókolták, ki a hol érte. Boldog volt, a ki közelébe juthatott, s kérték, hogy ne hagyja el őket, mert a fahaválok visszajönnének.

Így *Gonard* ezredes még ott maradt kis csapatával, mi pedig késő este visszafértünk mind a nyolczvan *Andevorantéba*, mert félni lehetett, hogy a fahaválok éjjeli támadást terveznek *Andevorante* ellen. Mikor megvittünk a hírt, hogy a fahaválok el vannak űzve, az általános ijedelmet öröm váltotta föl. A benszülöttek minden konyhóban inádságot tartottak. Hónapok óta ez volt az első nyugodt éjszákjuk.

Még aznap este 10 óra tájban megérkezett a

várva várta katonaság *Cornu* főhadnagy vezetése alatt Tamatavéból.

Harmadnapra, épen karácsony napján átjött hozzánk *Gonar* ezredes *Tanimandriból*, katonai parancsnokul *Legrand* kapitányt hagyván ott egy erős csapat katonasággal.

Még a támadást követő éjszákán megkezdődött a megrongált erőd kijavítása, s folyt négy napon keresztül szakadatlanul, éjjel-nappal. Az erődöt újból jó karba helyezték s földsáncokkal megerősítették. Az újabb állomás (katonai post) szervezését *Legrand* kapitány ellenőrzése mellett *Cornu* főhadnagy végeztette. Nagy buzgalommal s szakavatottsággal rövid időn sokkal jobban megerősítette a helyet, mint volt a támadás előtt.

A fahaválok kémeik által értesülve, hogy *Andevorantéba* a katonaság megérkezett, bevonták a sziget belsejébe s ott *Marambi*-t elpusztították.

Igy állta útját egy bátor kis csapat az ezreke menő rablócsordának, amely Madagaskárra egy negyedrészt (körülbelül akkora területet, mint fél Magyarország) megátalhatatlanul üldöztette. A merre haladtak, egyetlen egy ház sem maradt meg, egyetlen élő embernek, sőt még a viselői asszonyoknak sem kegyelmek meg.

Gonard ezredes a francia katonasággal és az algiri nemzetőrökkel, kik néhány nap előtt érkeztek meg, a fahaválok üldözésére indult. Vele ment *Daniel* tamatavei kikötő-parancsnok, mint tolmács, ki ügyes találkónysággal vallatta ki az elfogott rablókat, s a leendő hadi művelet alatt helyismereténél fogva igen nagy szolgáltatokat fog tenni. *Dr. Besson* fianarantsoa-i residens szintén megérkezett *Mahanoro*-ból, hol útközben kissé megállapodott. Politikai kérdésre vált, hogy ily jelenetek megakadályozására nem lenne-e czélország Madagaskár minden nagyobb városában francia katonaságot elhelyezni s egyszersmind katonai állomást szervezni. Általában azt hiszik, hogy a hóva kormány nem ellenzi ilyen mű tervnek a kivételét, mely első sorban is a hóvák és a hóvák ottalmában levő benszülöttek védelmére volna rendelve.

Mikor most visszagondolok a nevezetes napra, úgy tűnik föl előttem a dolog, mint valami nehéz, gyöttrő álom. Közepette az ezreke menő vérszomjas rablóknak, valóban csak Isten csodája, hogy élve megmenekedtünk. Egyedüli szerencsénk volt, hogy nem tudta az ellenség a számunkat. Bezzeg, ha tudja, hogy *Gonard* ezredes és a mi kis csapatunk csak mindössze 16 fegyverest számlál, himrondó sem maradt volna közülünk. Épen karácsony napján *Gonard* ezredestől egy levelet kaptam, melyben megdicsér az útközben való magatartásomért.

Nem vagyok hiú ember, és soha sem vártam tetteimért elismerést, de erre a levélre büszke leszek egész életemben. Magyar ember vagyok, s nekem nagyon mindegy, hogy mit csinál a francia állam, mit nem; de annyi bizonyos, hogyha ezt a bátor föllépést s a halál-megvető vakmerőséget megjutalmazatlanul hagyja: nem méltó rá, hogy ilyen katonái legyenek.

Szánthai István.

MAGYARORSZÁG CZIMERE.

Baró Bányffy Dezső, hogy hazánk czimereinek szabatos ábrázolására s pontos előállítására nézve hivatalosan is tájékozza az ország lakosságát, egy rajzokkal és színes képekkel is világsított egy ívrét alakú kiadványt tett közzé ezzel a czimrel: «Magyarország külön czimereinek és a magyar korona országai egyesített czimereinek leírása és rajza». A közérdekű kiadványt rajzainak másolataival együtt mi is közzéteszük a következőkben:

Magyarország és a magyar birodalmat alkotó egyes országok czimereinek tartalmát és alakját ezredévi történelmi fejlődés alapján sok századnak törvényes gyakorlata állapította meg. A gyakorlati alkalmazásban azonban, különösen az utabbi időkben, az ország czimere úgy egyes elemek ábrázolása, mint azoknak összetétele tekintetében a legkülönbözőbb módon hibásan rajzoltatott, a minek következtében az ország czimereinek helyes rajzára nézve egészen ingadozó fölfogás és bizonytalanság kezdett uralkodni. E körülmény már egyik hivatali elődömet arra indította, hogy az ország czimere történeti és heraldikai szempontból vizsgálást alávetesse arra hivatott tudományos testületek által, nevezetesen az országos levéltár, a magyar heraldikai és genealogiai társulat, s végre a magyar tudományos akadémia által. E tudományos testületek azután történelmi kútforrá-

sok nyomán s a heraldika szabályai szerint egybehangzó véleménynyel meghatározták az ország czimérének történelmileg és heraldikailag helyes leírását és rajzát.

Mint hogy pedig nagyon kívánatos, hogy az ország czimérének helyes ábrázolására nézve tapasztalható bizonytalanság megszűnjék és a közéletben is az ország czimere helyesen és hibátlanul ábrázoltassék, még az előbbi kormány minisztertanácsi végzéssel elhatározta, hogy az ország czimérének leírása és rajza közzététessék.

E minisztertanácsi határozat foganatosításaképpen, addig is, míg a törvényhozás e részben intézkedik:

Magyarország külön czimérének, valamint a magyar korona országai egyesített czimérének az említett tudományos vizsgálat alapján meghatározott helyes leírását és rajzát, e czimerek-

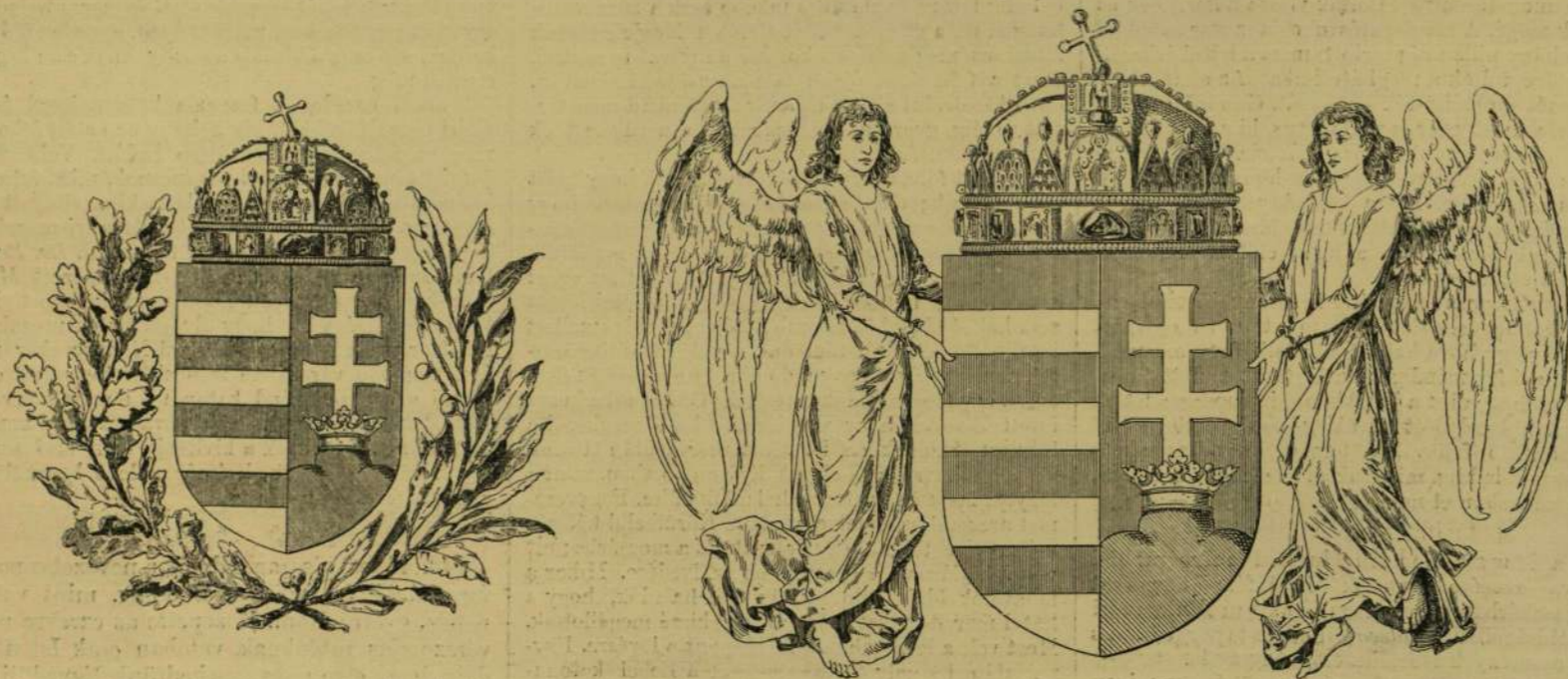
netben szélesbednek. A pajzs felett a magyar szent korona, melynek hű rajzát Ipolyi Arnoldnak a magyar tudományos akadémia által kiadott ily című műve: «A magyar szent korona és a koronázási jelvények története és műleírása, Budapest 1886» rajzaiban és mellékleteiben bírjuk. — Czimertartó: két lebegő angyal. Ruhájuk fehér, bő, redős. Helyzetük közép az állás és lebegés közt. Hajuk körülbelül vállig ér és sötét-szöke vagy világos-barna. Typusuk: serdülő ifjú és soha sem nő.

A magyar korona országainak egyesített (közép) czimere.

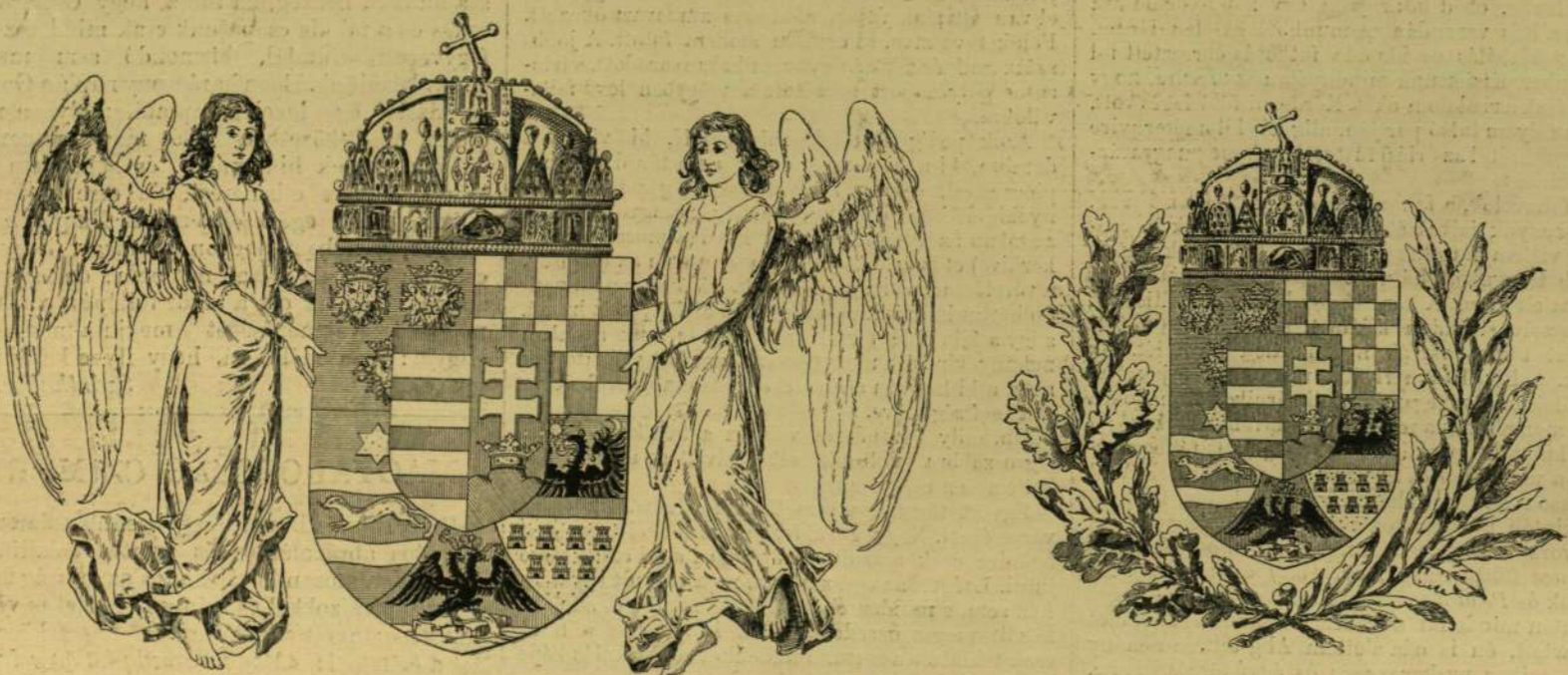
Áll egy nagyobb, külső pajzs föl, melynek közepét egy kisebb belső pajzs fedi.

A középpajzsot Magyarország külön czimere foglalja el. Hasított, vagyis egy függélyes vo-

hogy az első koczka ezüst, a második vörös és így tovább öt-öt koczka egy sorban, míg az ötödik sorban a huszonötödik ezüst koczával végződik. A harmadikban Szlavonia czimere: a kék pajzsot átszelő két ezüst habos pólya, melyek közt vörös mezőben természetes színű nyest jobbra fut; a felső kék mezőben hatágú arany csillag. A negyedikben Erdély czimere: vörös pólyával vágott pajzs, a felső kék mezőben arany esőru, vörös nyelvű, jobbra néző, emelkedő sas. A sas színe fekete; jobbról töle arany nap, balról megújuló ezüst hold (☾), az alsó arany mezőben hét (fenn négy, alant három) vörös háromormú vár. A várak ormós bástya és abból kiemelkedő, két lőréssel ellátott háromormú torony képezi; a váron nyílt kapu látszik. A harmadik és negyedik közé alulról beékelte mezőben Fiume czimere látható: vörös mezőben

MAGYARORSZÁG CZIMERE. (KIS CZIMER.)

A MAGYAR KORONA ORSZÁGAINAK EGYESÍTETT CZIMERE. (KÖZÉP CZIMER.)

nek egy a hivatalos, mint az 1883. évi XVIII. t.-cz. alapján engedélyezett, magánosok általi használatnál ilyképen való ábrázolása végett ezennel közzéteszem, a mint következők:

Magyarország külön (kis) czimere.

Hasított, vagyis egy függélyes vonallal ketté osztott pajzs: jobbról nyolcz vörös-ezüst, tehát vörössel kezdődő, ezüsttel végződő pólya, balról vörös mezőben hármaz zöld halmon álló nyílt arany koronából kiemelkedő kettős ezüst kereszt. A hármaz halom heraldikailag van stílyálva, tehát nem a halom természetes alakját adja vissza. A három halom közül a két szélső egyforma magasságú, a középső kiemelkedő, hatalmasabb, s ezen foglal helyet az öt — három nagyobb és két kisebb — ágú koronából kiemelkedő román izlésű, ugynevezett talpas-kereszt, melynek végei nem hirtelen, hanem lassú átme-

nallal ketté osztott pajzs: jobbról nyolcz vörös-ezüst, tehát vörössel kezdődő, ezüsttel végződő pólya, balról vörös mezőben hármaz zöld halmon álló nyílt arany koronából kiemelkedő kettős ezüst kereszt. A hármaz halom heraldikailag van stílyálva, tehát nem a halom természetes alakját adja vissza. A három halom közül a két szélső egyforma magasságú, a középső kiemelkedő, hatalmasabb, s ezen foglal helyet az öt — három nagyobb és két kisebb — ágú koronából kiemelkedő román izlésű, ugynevezett talpas-kereszt, melynek végei nem hirtelen, hanem lassú átme-

A külső pajzs négy mezőre osztatik. Ezeknek elsőjében Dalmácia czimere: három koronás arany, tehát vörös száj és nyelv nélkül való leopárdfej — kettő fent, egy lent — kék mezőben. A másodikban Horvátországé: ezüsttel és vörössel huszonötösör koczkázott pajzs, úgy,

kék belésű és szalagos hercegi korona alatt álló fekete, balra néző kétfejű sas, kiterjesztett szárnyakkal, vörös nyelvvel; a sas jobb lába sziklán áll, bal lábát pedig a sziklán fekvő hosszukás, szájával balra fordult, barna korsón tartja, melyből bőven ömlik a víz, a sziklát balról nagy bőségben mosó folyóba.

Az elősorolt részekből egyesített czimer felett a magyar szent korona, melynek hű rajzát Ipolyi Arnoldnak, a magyar tudományos akadémia által kiadott ily című műve: «A magyar szent korona és a koronázási jelvények története és műleírása, Budapest 1886» rajzaiban és mellékleteiben bírjuk.

Pajzstartó: két lebegő angyal. Ruhájuk fehér, bő, redős. Helyzetük közép az állás és lebegés közt. Hajuk körülbelül vállig ér és sötét-szöke vagy világos-barna. Typusuk: serdülő ifjú és soha sem nő.

B. Bánffy, s. k.
magyar kir. miniszterelnök.

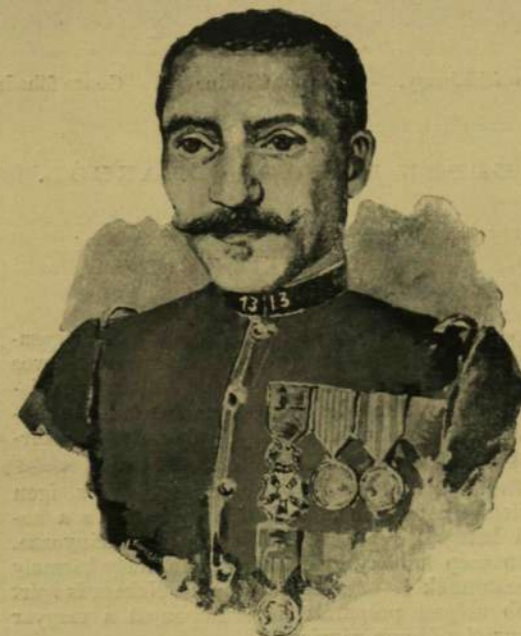

SÁNCZHÁNYÁS TANIMANDRIBAN.

MADAGASZKÁRI KÉPEINKHEZ.

Azon közlemény kapcsán, melyet Szánthai István fiatal festő hazánkba küldött lapunknak Madagaskárból, hol a francia hadügyi kormány külön engedélyvel tartózkodik a szigetet megszálló francia hadseregnek, ugyancsak a festő eredeti felvételei alapján bemutatjuk a Tanimandri melletti ütközetben résztvevő tisztek arcképeit is, a melyek annyival inkább érdekesek, mert alig van rá eset, hogy egy ütközetben az egyik fél majdnem csupa tisztekből áll. Az oroszlarész minden esetre Gonard ezredes, Legrand kapitányt és Courtin hadnagyot, valamint Dureau, Clement, Guitton, Houet katonákat illeti meg.

Gonard ezredes kitűnő typusa a francia katonának. Szép, óles természet remekül áll a festői egyenruha, s hatalmas vállait pompásan megfekszi az arany vállrojt. Mint 17—18 éves ifjú az 1870—71. hadjáratban s ez időtől kezdve Franciaország minden háborújában, legutóbb a Dahomey ellen indított expedícióban is részt vett. A madagaskár elleni háborúban is fontos szerepet vitt, s a sziget keleti (tehát a legveszedelmesebb) oldalának katonai kormányzójaúl ő van kizemelve. Jellemzetes kemény vonásai páratlan erélyről tanúskod-

GNARD EZREDES.

KÉPEK MADAGASZKÁRBÓL. — ÜTKÖZET A FAHAVÁLOKKAL.

Szánthai István eredeti rajza.

nak; a legbátrabb ember is megremeget szeméinek tekintetétől. Ilyenek lehettek I. Napoleon harcedzett tábornokai.

De csak a szolgálóban s mint katona ilyen szigorú; a magánéletben maga a páratlan kedvesség s a megtestesült udvariasság. Rendkívül sok oldalú képzettséggel bír, s több világnyelvet, köztük a németet is tökéletesen beszéli. Társalgása ritka élvezetet nyújt; adomán s szellemes ötletein még napok múlva is mulat az ember. Többek között a festészetről is nagy műértelemmel beszélt. Nagy tisztelője Munkácsy Mihály világhírű művésznünknek, kit még Stuttgartból személyesen ismer. Szóval tökéletes gentleman, s mint kitűnő katona több magas érdemrendnek tulajdonosa.

*

Hogy a rajzokat a «Vasárnapi Ujság» számára elkészíthessem, átmentem új esztendő táján Tanimandria. Szomorú állapotban találtam ezt az azelőtt kies városkát. Sehol egyetlen ház sem maradt. A narancs- és citromfák alja terítve volt még éretlen zöld gyümölcsessel, melyeket a tűz perzselt le a fákról. Legrand kapitány mindjárt megfogott vendégének s öt napig el sem eresztett Tanimandriából. Itt alkalmam nyílt meglatogatni Rario Lajos kormányzót, ki szintén az erődben lakik egy rögtönözött házban, mivel az erődben is minden leégett.

Nagy szíveséggel fogadott. Tökéletesen beszél francziául, mint egy született párisi. Iskoláit Tanimandria s jezsuitáknál végezte s a hadjárat alatt Mahanoro alkormányzója volt. Innét léptették elő Tanimandri kormányzójává. Rangjára nézve a 13. rangosztályba tartozik.

Lássa, — mondta egyebek közt, — ilyen helyen kell megvonulnom. A semmirekellők mindent elpusztítottak. Epen csak az esőtől és szélről véd meg ez a viskó.

Fölemlíttem, hogy a most lefolyt nevezetes eset alkalmából szeretném arcképét megküldeni a «Vasárnapi Ujság»-nak, s egy fényképet kértem tőle, hogy arról másolatot vehessek.

Nagyon szívesen adék fényképet, — mondá a kormányzó, — de az összes bútoraim s könyvtáram, albumaim mind odaégett. Ime csak a képesok maradtak meg. De ha gondolja, hogy a magyar közönség érdeklődik a madagaskári ügyek iránt, szívesen ülök, míg természet után egy vázlatot készítek.

Rögtön hozzáfogtam s rövid időn kész volt a vázlat, s egyszersmind felkértem, hogy sziveskedjék nevét aláírni. Az oszonnai theázis alatt beszélgetünk sok mindenről; behatóan tudakozódott Magyarország felől. Nagyon érdekelte az ezredévi kiállítás. Ausztriával való közjogi kapcsolatunkat a legérdeklőbbben ismeri.

— Kár, — mondá később, — hogy európai útam

Rarivo, Tanimandri kormányzója.

Daniel kikötő-parancsnok.

Pradal. Dr. Pouy. Dr. Lorin.

Greffière főhadnagy. Jeannot főhadnagy. Gonze főhadnagy.

Dr. Besson.

Cornu főhadnagy.

KÉPEK MADAGASZKÁRBÓL.

Szánthai István eredeti rajza.

nem esik össze a kiállítás idejével, mert okvetlenül meglátogattam volna.

Majd áttértünk a magyar hirlapirodalomra; ez iránt is igen érdeklődött.

— De hát ha megjelenik az ön cikke, — úgy mond, — hogyan fogjuk mi azt megérteni? Mi beszéljük a francia s angol nyelvet, de a magyar nyelvből én csak annyit tudok, hogy „pusztas”; ezt is Modano Adám leírásából ismerem.

— Ezen úgy segítünk, kormányzó úr, — feleltem, — hogy ha a lapot megkapom, én lefordítom francziára s megküldöm kormányzó úrnak.

— No, az csakugyan jó lesz; én majd a szöveget lithografáltatva sokszorosítottom. De ha már meglesz a franczia szöveg, szeretném a magyar lapot is megkapni. Ha ir a szerkesztő úrnak, ne feleddje el megírni, hogy üdvözlöm, és kérem, sziveskedjék nekem, négy-öt példányt küldeni a „Vasárnapi Ujság”-ból. Egyet elküldök a királyné ő felségének; egyet Renandriamampandri miniszterelnök úrnak; egyet Mahanoróba a barátainknak, a hol alkormányzó voltam, s egyet megtartok magamnak.

Megígértém, hogy teljesíteni fogom a kívánságát, s azzal a legbarátságosabban elbocsátott, megígértetvén velem, hogy a mikor sok időm lesz, átrándok Tanimandriába. Nem talán ugyan nálam ez idő szerint fedelmi pompát, vagy hercegi berendezést, — mondá, — de talál őszinte, igaz vendégszeretetet.

A legkényesebb helyzete van az idő szerint Tanimandri katonai parancsnokának, Legrand kapitánynak, ki Cornu főhadnaggyal úgy szólván éjjel-nappal talpon van, mert nem tudni, hogy a fahavók mikor térnek újból vissza. Legrand kapitányt, ki a Tananariveban elhelyezendő katonai escorte egyik részének lesz a parancsnoka, Szudánból helyezték át Madagaszkarba. Ő egyik legképzettebb katonája a franczia gyarmati hadseregnek, hasonlóképen Cornu H. főhadnagy is, ki Amerikából a guyanai franczia gyarmati csapatoktól helyeztetett át Tamatavéba. Igen képzett és művelt katonatiszt, a ki csak úgy ismeri Magyarországot történelmét, mint akármelyik magyar ember, de sőt hábornit, mint a melyek kiválóan érdekelték, még talán sok magyar embertől jobban ismeri. Pontosan tudja idezni úgy a helyet, mint az évszámokat.

Jeannot főhadnagy igen komoly, és nagyon kedves ember. Jól beszél angolul és németül, de egyéb nyelveket is ért. Általában szenvedélye a nyelv-tanulás. A háznyar csak találkoztam vele, mindig arra vezette a társalgást, hogy magyarul beszéljen, hogyan kell a magyar szavakat helyesen kiejteni. Gonze főhadnagy szintén nagyon komoly ember, higgadt, udvarias és kevés beszédű, a mit egyszer kitűzött maga elé, azon nem változtat.

Dr. Lorin maga a megtestesült humor; szellemes adomái, melyek mindennap újak, szájról-szájra adják; s a hol csak megfordul, ott lehetetlen komolyan maradni. Részt vett a Dahomey elleni

expedícióban, s onnét helyezték át a Madagaszkarra megszállt hadsereghez. Mint tengerész-orvos sokat utazott, s bár még igen fiatal ember, nagy ismeretsége van mindenfelé. Gyarmatokon levén nagyobbrészt, szakmájában nagy gyakorlatosságot szerzett.

Dr. Pouy János Frigyes kórházi főorvos, igen kellemes fiatal ember. Szakmája a sebészet, s a keleti betegségeket szenvedélyesen tanulmányozza. Igen szép koponyagyűjteménye van, mely bármely múzeumnak is büszkesége lehetne. Nekem is ígért több százezer preparát néger-koponyát a magyar nemzeti múzeum részére.

Greffière J. főhadnagy egyike a legszemlésebb és legműveltebb franczia tisztnek. Mindig úgy jár, mintha bába menne. Gavalléros fölépésű s a mellett rendkívül nyájas és szeretetreméltó. Tanimandriába menve, épen mellette ültem a csónakban, s ő magyarázta meg útközben, hogyan kell a Lebel-fegyvert kezelni. Pradal Leon műszaki tiszt, komoly és törekvő ember, ki Algirből tettek át Tananarivóba. Daniel Pál tamatavei kikötő-parancsnok; magas, termetes ember. Fontos politikai ügyeket intézett el csak nem rég is a hóváknál, s mint tekintélyes katoná, nagy szolgálatakat tett a keleti partokon a benszültök békéltetésénél és a francziák részére való megnyerésnél. Működésének sikerét főleg bátor és erőley fölépésének s tapintatos bánásmódjának köszöni. Az első osztályú vitézségi arany érdemrend tulajdonosa.

Tamatave Madagaszkarban mindenkor egyik legnevezetesebb városa volt, s Tananarive után ma is a legfontosabb hely. Legnagyobb kikötő-város Afrika keleti partján Zanzibar után. Azelőtt királyi székváros volt. Miután azonban I. Radama hóva király legyőzte a betsimisávák népfajt, azóta a hóvák csak kormányzó székvárosa tették, de parancsnoka mindenkor a legtekintélyesebb állású egyéniség volt. A legutóbbi tamatavei kormányzó, a mostani miniszterelnök, ki a királyi családnak is rokona, tábornok és a 15. rangosztályba tartozik, melyben ő rajta kívül alig van egy-két főember. A 16. rangosztályban csak egy van, a királynő férje. Ezen fontos hely residentséül neveztek ki legújában Dr. Besson, volt tananarivói vice-resident, egy igen szeretetre méltó embert és Franciaország elsőrendű keleti politikusát. Több mint 7 évig lakott Madagaszkar belsejében a leglazongóbb helyen, Fianarantsoában. Tökéletesen beszéli a malgas nyelvet, s mint Tamatave residentsé, fontos politikai állással bír, mindenki Franciaország jövőbeli tananarivai, tehát föresidentséi látja személyében. Rendkívül érdekes ember; izgékony és szellemes. Tud társalogni egyszerre öt, hat egynéllel ugyanannyi tárgyról. Kérdés és felel egyszerű. Színparkozó ötleteivel folyton ébren tartja az érdeklődést. Részt vett a Tonkin elleni hadjáratban, s mint vakmerő katonát sokszor kitüntették. Alig 34—35 éves. Engem Dr. Lorin tengerész-orvos mutatott be neki itt Andevorantéban abból az alkalomból, hogy együtt

voltunk Tanimandriában, s egyszersmind fölkerém, hogy a „Vasárnapi Ujság” részére készítenék rajzhoz ő is üljön. Igen szívesen beleegyezett, miközben nagy érdeklődéssel kérdéskösdött Magyarországot felől. Általában a hol csak megtudták, hogy magyar származású gyarmatok, mindenhol Magyarországról folyt a társalgás. Es nem fölszínesen beszéltek, hanem alapos ismerettel és kimerítő tájékozottsággal tárgyalták, hogy mily fontos a mi helyzetünk Közép-Európában.

Levelemet becsomagolva, épen Daniel úr lakására indultam, felkérni, hogy küldőnczével az én küldeményemet is továbbítsa Tamatavéba.

Valaki utánam kiabált hátulról. «Monsieur! Monsieur! Visszafordultam s az ezredes kreol inasa szaladt felém:

— No, mi baj, Etienne? — kérdeztem.

— Szomorú újságok mondok, uram, — szól francziául, — Greffière úr, a mi jó főhadnagy urunk meghalt.

— Megbolondult maga, Etienne? Hiszen tegnap délben beszéltem vele; kint állt a verandán és semmi baja sem volt. Tudja, az ilyen hírekkel nem jó tréfálni.

— Jaj, dehogyan tréfa az, uram! Bár az volna! Tegnapelőtt sárgalázta esett; még tegnap is fönt járt, és ma délután már kiterítettük, oh, az én jó főhadnagy uram!... S a jó fiu zokogásra fakadt.

Siettem Greffière lakására; ott azt mondták, hogy a kórházban van. Csakugyan ott volt. Egykori szép piros arca, mely majd kicsattant az egészségtől, sárga és barna foltokkal volt ellepve. Alig ismertem rá. Számtalanszor néztem már szembe a halállal, és a temetőre soha sem gondoltam, de ez az eset megrendített. Kitámolyogtam a kórházból. Járkáltam egy darabig czéltalanul föl és alá a tengerparton, de bizony, mondom, nem emlékszem rá, hogy miről gondolkoztam.

Kevés embert szerettem annyira, mint Greffière főhadnagyot, s alig láttam szebb fiatal embert nálánál. Nem rég töltötte be a 25-ik életévét. Középtermetűnél egy kicsit magasabb és igen arányos volt. Rendkívül kedves modorú ember levén, úgy szólván mindenki a tenyerén hordozta. Gazdag szülők egyetlen gyermeke volt s becsvágyból lépett a katonai pályára. Hídeg vérral állt meg a gyilkoló golyózápor közepette, s őt, a kit nem tudott legyőzni a látható ellenség, megölte a láthatatlan ellenség.

Igy élünk mi itt Madagaszkarban. Halált eszik, halált iszik az ember. Benne van az ételben, italban, levegőben, s itt a leggyönyörűbb növényzet és a bálmatlós szép vídek közepette, orozva ezer meg ezer ellenség leelkedik a fehér emberre. Nagyon igaz a közmondás, a melyet Madagaszkarról mondanak, hogy «Cimetière des Européens» (az európaiak temetője). El vagunk készülvé mindnyájan a halálra. Mindennel számoltunk. Zsebünkben hordjuk a végrendeletünket.

Szánthai István.

A FALU ROSZSZA.

Eredeti magyar opera 3 felvonásban s 4 képben. Szövegét Tóth Ede hason című népszínműve után írta Várady Antal. Zenéjét szerző Hubay Jenő. Eöször adták a magyar királyi operaházban 1896 márczius 14-én.

Hazai színpadainkon ritkán jelent meg új színdarab, melynek első előadását nagyobb érdeklődéssel várták volna, s melynek első bemutatása után jobban megosztott volna sajtó és közönség véleménye, mint a hogy a Hubay operájánál történt. Kit is ne érdekelt volna, kinek figyelmét ne kötötte volna le az a gondolat, hogy mintegy szalonba illőleg fogja láthatni a mi józú nepies alakjainkat, hogy végre valahára ne csak német, franczia, olasz, spanyol, hanem magyar paraszt drámát is láthatunk a magyar operaházban. A mi pedig a vélemények megosztását illeti, annak jórészt az elcsietett bemutatás az oka, vagyis az, hogy alig 3—4 teljes próba után mindjárt szíre vitték a darabot s így annak nem egy jellegessége csak hiányos világitásban tűnhetett elő. Azóta összességében lettek az előadások.

Mielőtt a darabot és szereplőket méltatók, szóljunk előbb a szerzőnek mindenképen érdekes pályafutásáról. Hubay Jenő 1858-ban született Budapesten. Zenei tehetségével már serdülő korában feltűnt. Mondhatni, Liszt Ferenc fedezte föl, ki id. Ábrányi Kornélhoz intézett egyik levelében (é leveleket nem rég a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter az országos zeneakadémia számára vette meg) a többek között így ír az akkor alig 13 éves fiúról: «a kis Hubay nagy tehetség, ki még igen sokra fogja vinni». S a nagy mester jóslata csakhamar teljesedett. 1880-ban lépett föl először a nagy nyilvánosság előtt Párisban, mint a «Pasdeloup»-féle világhírű zenekari hangversenyek első hegedűse s oly sikerrel, mely neki egyszerre nevet, s a mi még több, a franczia zenészek legelőkelőbbjeinek barátságát szerezte meg; nevezetesen a legkiválóbbak egyike, az agg Viouxtemps egy hozzá intézett lelkes levelében meleg hangon azzal a kéressel tüntette ki «fiatal barátját», hogy legyen utóda a brüsszeli zene-konzervatórium tanári székén.

Viouxtemps ajánlatára 1881-ben lépett föl először Brüsszelben az ottani filharmonikusoknál, majd önálló hangversenyekben s oly sikerrel, hogy az ottani zeneakadémia, melyet Beriot, Wieniawski, Viouxtemps nagy zenészek alapítottak és igazgattak, menten fölajánlotta neki a 8000 frankkal díjazott tanári állást; a kinevezést azonban attól a föltételektől tették függővé, hogy honosíttassa magát Belgiumban. Hubay azonban ezt azzal a kijelentéssel utasította vissza, hogy ő magyar honpolgárságát semmi szin alatt sem adozza föl. A dolog a belga király elé került döntésre, ki nejeének a magyar főhercegi családból való királynének a közbenjárására mégis csak kinevezte Hubayt Viouxtemps halála után 1882 február 5-én.

Még kinevezetése előtt művészi körútra indult Európa legműveltebb országaiba, s voltaképen ezzel alapította meg művészi hírnevét. Franciaország, Anglia, Hollandia és Belgium után átmert Algirba is az ott nagy beteg fekvő Viouxtemps meghívására, a ki utolsó művét, a «7-ik hegedűkoncertet», melyet épen Hubaynak ajánlott, ő tőle akarta még egyszer hallani.

Brüsszelben 1886 őszeig tanárkodott. Ekkor Trefort miniszter felszólítására elfogadta s el is foglalta a budapesti zeneakadémia a hegedűtanári székét. Itt alapította meg tanárárságát s barátijával Popper Dáviddal a hírneves kvartettet. Ugyancsak az idő óta indult meg tulajdonképeni zeneiről működése. Műveinek száma eddig meghaladja a 60-at, melyek közül főleg «csárdajelenetei» («Scènes de la Csárda») nagy híre jutottak s a szerzőnek a hírnévén kívül előkelő német, olasz, belga, román rendjeleket is szereztek. Majd önálló operákon kezdett dolgozni. Előbb «Alienor»-t, majd a «Cremonai hegedűk»-t írta (ez utóbbi főleg a német színpadoknak kedvezet repertoire darabja) s legutóbb a «Falu rossza»-t.

Hubay legújabb operáját főleg a nemzeties irányért illeti dicsérett, hogy szakítván zeneszerzőink bevett szokásával, nem kívánkozott ki az egyetemes zene világába, hanem megmaradt a mi hazai földünkön. És elérte kitűzött cél-

Legrand kapitány.

Courtin hadnagy.

Beofo pattantyús.

KÉPEK MADAGASZKÁRBÓL. — Szánthai István eredeti rajza.

ját, mert sikerült neki az ezredévi ünnepekre egy tősgyökeres hazai darabval gazdagitnia operánk műsorát. Nagy készütséggel ritka zenei alappossággal s szinte bámulatos szorgalommal írta meg a mintegy 200 lapra terjedő partitúrát. Föltétlen elismeréssel szólhatunk a finom hangszerelésről is, de nem hallgathatjuk el azt a kifogásunkat sem, hogy nem szakított többet a mi örök ifjú dalkertünk csodaszép virágaiból s nem használt fel többet népdalainkból. Milyen szép is lett volna (főleg az idegenekre való tekintetből) néhány régi nótáinkat földolgozni, s hogy ez épenséggel nem esett volna az eredetiség és siker rovására, mutatja pl. Smetana «Eladott menyasszonya», Humperdinck «Jancsi és Juliska»-ja vagy Kienzl «Bibliás ember»-e. Van még egy másik kifogásunk is, hogy nem egyforma szeretettel dolgozta föl alakjait. Mint ha minden szerzői gondoskodását az egy Boriska foglalta volna le, igaz, hogy ennek egy gyönyörű dala: «Istenem, Istenem, mért nem adtál szárnyat» már magában véve is értékes. De milyen hatásos lett volna jobban kidolgozni pl. Gonosz Pista alakját, melynek pompás kísérő zenéje mintegy kárpótolni látszik az eredeti népszínmű elvesztett humorját s zamatját.

A felette farszót ezimszerepet Aranyját szta; nagy lelkiismeretességgel; eleinte szokatlan volt neki az idegen legkör, de később teljesen beleélté magát úgy játé, mint ének tekintetében, Hegedűs Gonosz Pistájának józú alakítása egyike volt a legjobbaknak, miket az opera színpadán az utóbbi időben látni lehetett. Finom Rózsit (mely az operában csaknem antipatikussá lett) Szilágyiné Bárdossy Ilona úgy maszk, mint ének és játék dolgában kitünően adta. Kaczkias, tűzről pattant alakításával főleg a csárdajelenésben tűnt ki. Hogy a darab legjobb részét Boriska szerepét Ábrányiné művészeleg s a töle megszokott bájjal játszotta, azt fölsőleges külön kiemelni (gyönyörű éneklését pedig alig győzték eleget tapsolni és ismételtetni); hanem annál inkább kiemelendő az, hogy az öreg Feledi szerepét kár volt Neynek s nem Szendrónek s Lajosét Becknek s nem Takácsnak adni. A Kaczer Margit szemrevaló Tercsije, továbbá a gondos rendezés s a Grossmann karmester dirigálása nagyban hozzájárultak a darab tisztességes sikeréhez.

Láng Menyhért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kertészgazdászati jegyzetek. Irta Dr. Jókai Mór. Rendkívül érdekes füzet jelent most meg a fenti cím alatt, melyben nagy költők, a ki tudvalevőleg kertészettel és szőlészettel is nagy elszöretettel és szaktudással foglalkozik — ide vonatkozó tapasztalatait adja elő. Még pedig hogy? Nincs abban a füzetben a száraz, unalmas, legfeljebb csak szakembereknek való leírásoknak semmi nyoma, hanem az egész kitünő, élvezetes olvasmány, a mit az is nagy érdeklődéssel olvashat, a ki soha sem kérésztett, sem szőlészettel nem foglalkozott és nem is akar foglalkozni. A mi ott le van írva, felér egy érdekes elbeszéléssel, mit ha elkezdünk olvasni, le nem teszünk, míg végére nem jutunk. Mindazonáltal valóságos szakmunka ez, a miben a szerző leírta sok éven keresztül szerzett nagybecstű ta-

pasztalatait, a melyekből akárki is sokat okulhat. Sok panaszt hallunk, hogy a szakkönyvek nem olvassák; nos hát így kellene megírni, majd olvasnák akkor. Egyébiránt a füzetben ott olvasható a föld elkészítése a szőlő alá, a lonkázás, a Jókai svábhgyi széjeledek és gyümölcsösöknek felette érdekes leírása, a filokszera elleni védekezés, a műtrágyázás, a péronoszpora, dematofora s egyéb szőlő meg gyümölcsfa ellenségek és ezek irtási módjai. Tanácsokat ad a nagynévű szerző a gyümölcsfajok beszerzésére nézve, leírja saját tapasztalatait a víz és szél megfogására, elmond számos más nagyon fontos és érdekes dolgot, végül pedig útmutatást ad a tavaszi fagy ellen való védekezésre. A füzet, melynek ára 1 korona, Budapesten a Révai testvérek könyvkiadó hivatalánál jelent meg. Társálpunk, a «Politikai Ujdonságok» gazdasági rovatában Jókai ez érdekes dolgozatát részletesen ismertette.

Mende-mondák, a világtörténet furcsaságai, gyűjtötte és magyarázza Tóth Béla. Hozzártartozik ez a terjedelmes és érdekes könyv a szerzőnek mult esztendőben «Szájáról-szájra» ezim alatt megjelent könyvéhez, melyben az elterjedt mondások, hasonlatok, szálló igék történetét, eredetét állította össze közkeveltségűvé vált kötetben. Ez érdeklődést, mely Tóth Bélának ezt a könyvét fogadta, most a «Mende-mondák»-kal viszonyozza, és bizonyosan ki is elégti, mert általános érdeku úgy könyvet olvasni, mely a köztudatban elterjedt számos történelmi vonatkozást, eseményt, krónikai adalékok, hiedelmeket tesz kritika tárgyává, s kihámozza belőle a valóságot, rábizonyítva, hogy abból sok csak mende-monda. Ez sokszor nemzeti tradíciókat rombol le, közkeletű felfogásokat másít meg, gyakran érvelünk is, hogy jobban szeretnők, ha az elterjedt vélemény tovább is megmaradna, de Tóth Béla czáfolatait, a «mende-mondák» felvilágosításait mégis érdeklődve olvassuk.

A nem épen háladatos hatású «tisztítást» Tóth Béla nagy olvasottsággal és történelmi készütséggel végzi, s valóságos tartott dolgokat foszlat szét. Zách Felicián története is ebben a világitásban egészen más, Zách maga közönséges rablólovag, a kitől a király elveszi a harciósági jogot s ezért akar bosszút állni a királyi családon, nem pedig leánya becsületéért. Vajk (szent István) megkeresztelését is hibásan festik le úgy, hogy Vajk már deli levante, mikor megkeresztelik, mert kis gyerek korában kereszteltették meg keresztény szülői. Mária Terézia erkölcsi is mások, mint a hogy a mende-monda beszél a családjának élő királyáról. Gaillie «Eppur si muove» járól sem tudtak semmit másfél századig Gaillie halála után, az sem igaz, hogy kinapra voltak. Kosciuszko sem mondta soha «Finis Poloniae», sőt ő maga egy 1803. nov. 12-ikén Ségur grófnőhoz intézett levelében tiltakozik, hogy oly bűnös szót mondott volna megsebesítésekor. A 319 oldalra terjedő kötet minden lapjára van egy pár czáfolat, a magyar mende-mondák magok 183 lapot töltenek be, aztán következnek a régibb történelmi és különböző nemzetek történetéből elterjedt mende-mondák. Külön név- és tárgyutató sorolja föl a könyvben foglaltat anyagot. A nagy fáradsággal és élesszemmel dolgozott könyvet az Athenaeum-társulat adta ki szép kiállításban s ára vászbona köve 3 frt.

A párba, Csehov P. Antal orosz író regénye foglalja el a Singer és Wolfner-féle «Egyetemes Regénytár» legújabb kötetét. A jeles orosz írók — kitől lapunk is közölt több elbeszélést — e regényét

Szabó Endre fordította le az eredetiből tisztán és élvezhetőn. A Kaukázusban játszó regény érdekfeszítő meséjét, művészi előadását az alakok életteljessége és jellemzése is emeli. A piros vászonba kötött könyv ára 50 kr.

Munkácsy új képe. Munkácsy mielőtt eltávoznék Párisból, kiállította műtermében *«Ecce Homo»* legújabb festményét. Márcz. 27-én mutatta be a saját képviselőinek, s a meghívottaknak. Azóta sokan nézik, s a párisi lapok bőven foglalkoznak a magyar művész nagy művével, ki azt ápril 20-ikától Budapesten, az Andrássy-út végén emelt külön csarnokban állítja ki.

A kép azt a jelenetet ábrázolja, mikor Pilátus megmutatja a töviskoszorútól vérző, s bíborpalástba öltöztetett Krisztust a népek. E képen Krisztus alakja még nemesebb, még ideálisabb, mint előbbi nagy képén, a *«Krisztus Pilátus előtt»* címűn. *«Munkácsy a kép főalakjára ráparazolta minden erejét, — írja a kép egyik ismertetője — minden művészetét, fölfogásának egész mélységét. Krisztus összekötözött kezeiben nádpálczát tart, s a magas, karesu alak csupa alázat és önmegadás, de arcáról küldetésének öntudata sugárzik. A nagy mester meg is tudta csinálni, a mit akart, s az a legnagyobb dicséret rá nézve, hogy meg tudta valósítani azt, a mit lelki szemével látott. Krisztus alakja mellett Pilátus a leglebilincselőbb. Szép római fej, okos komoly kifejezéssel Krisztusra mutat a szavakkal: «Ecce homo!» A tömeget azonban a nagy szenvedő látványa még jobban fölzigatja. Mindenki tombol s Krisztus fölfeszítését követeli. Minden egyes alak erősen van egyénítve, az igaztók, a fanatikus csócselék, mind, mind remek példányok. S ez örvöngő tömeggel szemben hatalmas ellentét a római katonáknak nyers, közönyös, mekhanikus alakja. A képen van vagy hetven alak, de oly mesterileg csoportosítva, hogy sehol semmi túltömöttség. A mester azokból a zsidókból szedte mintáit, kik Oroszországból Párison keresztül Argentínába utaztak.*

György Ilona. A Nemzeti Színház egy sokat pihentetett és időnkint egy-egy szobaleány szerepre méltott fiatal tagjának az az ötlete támadt, hogy próbát tesz arra nézve, vajon nem tévesztett útton keresi-e boldogulását, és elment Kolozsvárra, a hova a színház igazgatójától két esti vendégszereplésre meghívást kapott. Ott aztán felföldözték, hogy tehetsége van. Legalább erről tanuskodik a *«Kolozsvár»*, az *«Ellenzék»* és az *«Erdélyi Híradó»* egyhangú nézete. És hogy valaminek kell lenni a dologban, azt nem a feltétlen magaslatos hangján szóló *«Kolozsvár»*-ból következtetem — a mely túlváriarisanak látszik a vendég iránt, — hanem a másik kettőből, a melyik bírál. És pedig azon szempontból bírál, a melyből egy a gyakorlat teljes hiányában levő fiatal színésznő megítélendő. Nem kíván tőle kerek egészét — mert hisz az az érett talentumoknak is csak ritka kiváltsága, — hanem jelzi hátrányait és előnyeit, s aztán összegez. Általában véve még felszínes az alakítása s nem tudja érvényre juttatni a mélységet — a melyet különben felfog az érteleme — s hiányzik a mozdulatokat meglehetősen plasticitást. Ezzel szemben vannak igazi és erőteljes hangjai; mozgása természetes, megjelenése tetszetős, temperamentuma reményekre jogosít s két fellépése egészben véve szép tehetségről és nagy igyekezetről tett tanubizonyosság. Ha ez való, mint azt a kolozsvári lapok írják s a miről nekünk a fiatal színésznő pihenő helyzete folytan gyanításunk is alig lehet, úgy ez az ő kirándulása biztatás neki a jövőre s tán nekünk is alkalom, hogy megbizonyosodjunk hivatottságáról itthon is. György Ilona Kolozsvártól első este Fra Girolamóból játszotta a fő női szerepet; második föllépései pedig Gauthier Margitot adta és a közönség részéről is a legmelegebb fogadtatásban részesült.

(— é —)

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia márcz 30-iki ülésén *Ortvay* Tivadar érkezett Magyarország legrégibb művelődési viszonyairól. Jellemzte azt a népességet, a mely a kőkorszakban lakott a mai Magyarország területén, leírta a lakóházakat, a földművelést, ipart, kereskedelmet, ruházatot, hadviselést és csonbótl, köből s kagylókból készült eszközeit. Érdekes volt az a következtetése, hogy a kereskedelem már abban az időben sem terjedt túl éjszak felé a Kárpátokon, nyugat felé pedig az Alpok kezdetén.

Az akadémia legközelebbi ülése, a húsvéti szünetek következtében, ápril 20-ikán lesz. A nagyülések

május 12-ikén kezdődnek, s a díszülést, mely egyszermind az akadémia ezredévi ünnepélyes ülése lesz, 17-ikén tartják. Az elnöki megnyitó beszédet báró *Etvös* Loránd elnök mondja, *Kállay* Béni közös pénzügyminiszter pedig az Árpád-házi királyokról értekezik. Az ülés részletes programját később állítják össze.

A fehér-kereszt országos gyermekvédő és lelenzházegyesület az évi díszközgyűlését június 9-ikén tartja a tud. Akadémia dísztermében *Stefánia* özvegy trónörökös fővédőasszony elnöke alatt.

MI UJSÁG?

* **Lapunk szerkesztője, Nagy Miklós,** gyöngéledése következtében f. hó 12-étől kezdve pár heti pihenőt vesz igénybe. Ez idő alatt a lappal összefüggő személyes ügyeket lapunk főmunkatársa, *Kazár* Emil intézi el.

* **Ezredévi emlékül megrendelt festmények.** *Gyárfás* Jenő már elkészült nagy történelmi képevel, melyet Temes megye rendelt meg nála. Azt a jelenetet tünteti föl, mikor V. László király küldetésének öntudata sugárzik. A nagy mester meg is tudta csinálni, a mit akart, s az a legnagyobb dicséret rá nézve, hogy meg tudta valósítani azt, a mit lelki szemével látott. Krisztus alakja mellett Pilátus a leglebilincselőbb. Szép római fej, okos komoly kifejezéssel Krisztusra mutat a szavakkal: «Ecce homo!» A tömeget azonban a nagy szenvedő látványa még jobban fölzigatja. Mindenki tombol s Krisztus fölfeszítését követeli. Minden egyes alak erősen van egyénítve, az igaztók, a fanatikus csócselék, mind, mind remek példányok. S ez örvöngő tömeggel szemben hatalmas ellentét a római katonáknak nyers, közönyös, mekhanikus alakja. A képen van vagy hetven alak, de oly mesterileg csoportosítva, hogy sehol semmi túltömöttség. A mester azokból a zsidókból szedte mintáit, kik Oroszországból Párison keresztül Argentínába utaztak.

HURAY JENŐ.

ábrázolja, mint áhitattal hallgatják a zord, marczona alakok. A kép felső részén a felhők közt, mint vízidő látszik Magyarország Nagyszonyja a gyermek Jézussal, ki felhőkön keresztül a vértanúság pálmáját nyújtja Gellért felé. A fiatal művész Olaszországra utazott, s Rómában festi meg az oltárképet.

A **nemzeti kaszinó Széchenyi-képe.** A nemzeti kaszinóban újra Lovasképet fogják ezuttal ünnepiesen leleplezni. A képet, a mely sötét pejlóvonulva tünteti fel gróf Széchenyi alakját, gróf Zichy Jenő festette *Pálfi* Bélával. A lovas kép mögött a láncvidék, oldalt a régi királyi palota, alatta a Duna látható hajóival. A pesti oldalon a kora reggeli órák mozgalmas képe öltik szembe a főalak körül. A nagy méretű festményt, a melynek szélessége 4 méter, magassága 3.60 méter a kaszinó gyönyörű lépcsőháza főfalán fogják elhelyezni.

Uj titkos tanácsosok. A hivatalos lap ápril 9-iki száma közölte, hogy a király br. *Podmaniczky* Géza földbirtokosnak, dr. *Berzeviczy* Albert képviselőházi alelnöknek és *Pötsa* József főispánnak a titkos tanácsosi méltóságot adományozta. A képviselőház ápril 9-iki ülésén épen *Berzeviczy* elnökölt, s pártkülönbség igen melegen üdvözölték. A gratulációknak a ház minden pártjából eredő szívesége is bizonyította, hogy a királyi kintüetés közbeszülésben élő érdemes férfúrt.

Jókai legújabb kintüetésére. A hivatalos lap e hó 8-iki közlése szerint a király *Jókai* Mórnak, a magyar tudományos akadémia tiszteleti tagjának, a művészetért és tudományért (*«Pro litteris et artibus»*) díszjelvényt adományozta.

Az ezredévi doktorok. A budapesti tudományegyetem tanácsa az ezredévi ünnepély alkalmából több díszdoktor választ. A jelöltekre nézve még nem állapodtak meg az egyes karok. Csak egynek megválasztása bizonyos s ez *József* főherceg, a kit a bölcsészeti kar fog ajánlani. *József* főherceg régi munkása az irodalomnak és cigány nyelvánál rendkívüli szolgálatot tett a nyelvtudományok. A *kolozsvári egyetem* is tiszteletbeli doktori címeket készül adományozni az irodalom és közügyek terén kiváló érdemeket szerzett német kintüetésűeknek. A jogi kar többek közt *Hogedus* Sándort és *Apponyi* Albert grófot ajánlja. A bölcsészeti kar az erdélyi származású kiválóbb írót akarja tiszteletbeli doktorsággal kitüntetni.

Munkácsy Mihályt ápril 18-ikára várják Budapestre, s 20-ikán mutatja be *«Ecce homo»* nagy festményét a meghívottaknak.

Szász Domokos püspök jubileuma. Az erdélyi-rézai református egyházkerület — mint Kolozsvárról írják — e hónap 12-én megünnepeli püspökének, *Szász Domokos*nak tíz éves főpapi jubileumát. Az ünnepély keretét az akkorra egybeihitt kerületi közgyűlés szorgalmazta, a melyen báró *Bánffy* Dezső miniszterelnök is mint főgonddnok megjelenik. Elnöki megnyitója után az egyházkerület egyik előkelősége üdvözlő beszédet intéz a jubilánshoz és régi stílusban bekötött ritka becsü magyar bibliát nyújt át neki. A theologiai ifjúság pedig díszes emlékalbumot ad a jubilánshoz.

Gr. Zichy Jenő kaukázusi gyűjteménye a nemzeti muzumban. Gr. *Zichy* Jenő a közoktatásügyi miniszterhez intézett levelében a nemzeti múzeum számára ajánlotta föl azt a becses néprajzi gyűjteményt, melyet kaukázusi kettős útja alatt nagy áldozatokkal szerzett. A Kaukázus néprajzának feltüntetése mellett még az emeli a gyűjtemény értékét és érdekességét, hogy lehetővé teszi a kutató tudósnak, hogy vizsgálatokat tehessen és ítéletet alkothasson, mennyiben ismerhetők föl a régiségekben, az ipari készítményekben s általában a néprajzi vonatkozásokban az ősmagyarokkal való rokonság nyomai.

Gr. *Zichy* Jenő a közoktatásügyi miniszterhez intézett levelében fölemlíti, hogy a nyugat-európai kulturálmok egymás után rendeztek muzeumaikban kaukázusi osztályt, mindjobban meggyőződésről arról, hogy az emberiség bölcsője a Kaukázusban van. Ily osztályra első sorban tehát a mi muzeumunkban van szükség, mert elvitázzhatatlan, hogy őseink a honfoglalás előtt azt a vidéket vallották hazájuknak. *Zichy* levelét így végzi: *«Ezen gyűjteményt, csak egy pár utamra emlékül megtartandó darab kivételével, az országnak azon ohajjal felajánlom, hogy az kollektív állítvánnyal, ki annak idejében az én nevem alatt a Nemzeti Múzeum két-három termében, képezne alapját a később még nagyobb teljességben létesítendő kaukázusi osztálynak. Kérném nagyméltóságodat, lenne kegyes az elhatározásomról, illetőleg alapítványomról tudomást venni, a régészeti és etnografiai osztályból a muzeumból kérném egyuttal egy szakértő egyén kiküldetését, a ki is azonnal az egész gyűjtemény rendszeres lajstromozását végezhetné és a millenáris kiállításon a kollektív kiállítás szakszerű rendezésében segítene. Gróf *Zichy* Jenő.»*

A miniszter távollétében egyelőre *Szremcsányi* Miklós osztálytanácsos üdvözölte a nemes gróft nagylelkű elhatározásáért, a ki csaknem százezer forintot érő gyűjteménnyel gyarapítja a nemzeti muzeumot.

A budavári Mátyás-templom eddig nincs felszentelve, csak megálva. A felszentelés e hó 18-án lesz és *Vaszary* hercegprímás végzi a szertartást. A budavári főtemplomban helyezik el ezentúl az első magyar király *Szent István* király kezét. Az általakítás költségeit *Vaszary* Kólos bíboros érsek hercegprímás viseli. Másik Árpádokról emléke lesz a templomnak *III. Béla* király és neje Antiochiai Anna földi maradványa. Ezt a kriptában temetik el. A krypta egyik fülkéjében nagy román stílusú, vörös márvány sarkofógót állítottak, ebbe helyezik a két érczkoporsót. A temetés rendezésére országos

ZÚDORÉK.

Regény egy kötetben

Írta GYARMATHY ZSIGÁNÉ.

XI. (Folytatás.)

A pompás, tiszta hegyi levegő mindenkinek jó étvágyat okozott s étkezés után kissé el is búsasztotta az egész társaságot.

Néhányszor ledőltek a süppedékes mohára, melyből kábító, édes illatú pára szállt fel, s az erdő zsongító hatása mintha egy lágyan ringó

bölcsőben himbálta volna őket az álom és ébrenlét között. Többen virágszedésre indultak, s ezek közé tartozott *Ilon* is. Senki sem szerette oly igazán azokat a harmatos kelyhű, bársonyos szirmú, csodaszép erdei virágokat, mint ő, de azért most épen nem gondol virágszedésre, leszakít néhány szál halványasárga primulát, s mihelyt teteti útát veszt. Egy sziklára lépett, s végig ment a mélyen csipkézett gerinczen; a szikla túloldala dús mohával borított terrászba végződött; szemben ezzel gyönyörű panoráma nyílt az egymás fölé torlódtól hegyóriásokra, — az oldalokat sötét fenyves borította, az ormokon hó csillogott, s a hegyszakadások vágásain át a távolaság kékje valami feketés azurba veszett. Cikcakkos kölépesőn könnyen lehetett lejutni a gömbölyű völgybe, mely tele volt szörva szétzúzott szikladarabokkal, mintha a kerek öblöt határoló óriás szikla-organának néhány sípját szaggatta volna le valami őskori zivatar. Imitt-amott százasodó fenyőfák emelkedtek a sziklaoszlopok között, a körbefutó szikláról pedig vizek csörögtek alá. Az ég fényesen habzó kékje a mint ráborult a gyönyörű vadregényes zugra, fonséges kép volt az. A dús moha között víz csillogott, és csakis a kidomborodó, nagy, fekete köveken és a kidült fákon lehetett tovább haladni. Lépten-nyomon források buzogtak, melyek körül vad virágok nyíltak.

A legszebb, legnagyobb forrás egy kiálló sziklasátor alól tört fel hatalmas buggyanásokban, ez volt az a hely, a hova *Ilon* úgy vágyott; összefonódó hatalmas fenyők félkörben szegélyezték a sziklazugot; nagy, mohos kövek emelkedtek a szirtfal aljában, s a délelőn jövő nap megkísérelte aranyos nyilait belövöldözni a sűrű, sötét fenyőgallyak között. Enyhe zöldes fény derengett a sziklazugban és a gyönyörű forrás aczélfényben csillogott.

Ilon könnyedén feljukkett a sötétható köveken és emlékeztében lépkedett: mikor hajdan kérte édes apját, hogy érje őt utól. — Fogjon el apus! — Apus utána indult, körül-köre szökelve, de természetesen nem érte utól és a kis leány odalapult egy-egy sziklaoszlophoz. — Kuk, édes apa!

Épen ahoz a guba-alakú sziklaoszlophoz ért, mely mellett annyiszor el volt búva, s melynek szilánkos, mohától borzalt ezer csúcsa között egy síp éles füttyentése hívta össze a vadá-

pompás rejtekhely volt. Egy kissé megállapodott és előhajolva tekintett a régi kedves hely felé. Fejét visszakapta, egyszerre csak elsápadt, minden tagja remegett és belefogódzott a sziklába, hogy le ne rogyjon. Édes apja ott ült a forrás mellett egy kővön, fejét hátrátámasztotta a sziklafalhoz és arcazt a halottak kékes szürkesége borította; szemé nyitva volt, de valami megkövült fátyolozott kifejezéssel nézett felfelé.

Meg van halva! nyilalott a leány szívébe és lábai odagyökereztek egy helybe. Meg akart mozdulni, úgy is érezte, mintha valami irtózatot

Édes apja ott ült a forrás mellett egy kővön.

nagy súlyt vonszolna magával, de azért csak ott állt rémült tekintettel és minden gondolat nélkül. Édes apja megmozdult és egy mély sohajjal helyzetét változtatott; kissé előhajolt, belenezett a forrásba és tekintetében szívzsongató fájdalom látszott; alakja összeesett és hire sem volt annak a férfias, deli alaknak, a ki néhány órával ezelőtt úgy megülte a lovat, s olyan előzékeny vidámsággal társalgott a vendégeivel.

A leány szíve sebesen kezdett verni és kábult agyába ismét gondolat jött, az igazi gyöngédség sugalta gondolat; vajjon mi lenne jobb most az ő szenvedő apjának, az-e, ha a szívet követve odarohanna hozzá és kérő szóval könyörögne, hogy ne erőltesse tovább magát, ha beteg, hadd ápolja, — soha senkit sem ápoltak még olyan gyöngédséggel, mint ő tennie; vagy pedig úgy jobb-e, ha nem tudja meg, hogy kilesték? Alig futott ez végig elméjén, mikor a távolból egy síp éles füttyentése hívta össze a vadá-

szokat. Édes apja erre felállt és végtelen levertséggel kiáltotta: Kin! kin! kin! Aztán vadászpoharat belemerítette a forrásba, kiivott egy, s még egy poharat; halántékát kissé megnevesítette, lankadt tagjain egyet rázott, fejét felvetette és szemének lázas tüzeiben erős elhatározás égett: — Meg kell lenni! Aztán az akarat-erő ismét férfivá tette az összerokadt beteget.

Ilon ösztönszerűen lapult a sziklához, érezte, hogy így jobb az édes apjának, aztán érezte azt is, hogy a mint elhalad mellette, fiatalágának minden öröme ott távozik azzal a beteg édes apjával. Ejj! mit gondol saját magára, mikor az apja úgy szenved! Valami magára vett, s immár egészen meg erősödött sugallattal hitte, hogy az édes apja szenvedésén csak ő enyhíthet. Szédelegve ment a forrásig, lerokadt arra a kőre, melyen édes apja ült s feje mint egy lankadt virág hajlott a sziklára, szemét lehuntya és úgy maradt félig öntudatlan állapotban nagyon hosszasan. A nap már nem felülről, hanem rézsztosan lövelte aranyos nyilait. Egy sugár odaesett a halvány leányra és elkezdte melengelni, csókolgatni, a madarak pedig legszebb énekükkel ébresztgették. Megmozdult: a nap éltető melege, a forrás üde lehetete, a föld egészséges párája megejtették a fiatal leányt, egyszerre csak az életkedv pezsgése meleg árammal futkosott a véreben; öntudatra ébredt. Mig a természet ilyen fonséges szép, s míg olyan szenvedéseket ismerünk, melyen enyhíthetünk, addig még mindig szép az élet. Ez az érzelem dolga volt. Elkézd gondolkozni és a felesapott életkedv kissé megcsappan, szívére valami súly nehezül: látja testvérét és *Tarcsy*-t; szeretik egymást! Látja az édes apja szenvedő tekintetét, a mint kétségbeesett várakozással kíséri az ő minden mozdulatát; segits rajtam, töled várom! És tudja, hogy mit vár tőle... meg is akarja tenni, meg is fogja tenni... de hát miképpen? Oh, Istenem miképpen?

A reggel, mikor a vadásztársaság elhaladt a templom mellett, a fiatal pap magához intette a harangozó fiát:

— *Marcsi*, fuss utána *Bodizs* Erzsóknak és kérdezd meg, hogy e határon hol van legtöbb gyöngyvirág?

— *Instálom*, tiszteletes úr, jobban tudom ezt nálánál; nem ű vala pásztor, hanem én!

— Így még jobb. A hány szál gyöngyvirágot szedel délig, annyi krajczárt kapsz...

— *Jaj*, instálom, nincsen annyi krajczár a világon, a mennyit én szedek!

— Hol fogod szedni?

— A *«Szakadás»*-on, ott, a hol az erdő kezdődik, ni, ide látszik az a szikla, a mely alatt be kell menni a szakadásba.

— Jól van, *Marcsi*, de most már figyelj ide, ha egy szómat eltéveszted, nem kapsz semmit, ha ügyesen végzel, a krajczárok mellett koronák is lesznek. Mikor egy akkora csomó gyöngy-

virágot szedsz, mint a fejed, akkor azt elrejtéd a sziklaaljba; aztán nekiramodol és elfutsz az erdőbe, úgy, mintha gombát szednél. Érted?

— Érttem, instálom; szedek is . . .
— Ismered a nagyságos Zúdor kisasszonyokat?

— Az egyiket, a miénket, ismerem . . .
— Tehát Ilona kisasszonyt ismered. Jól van. Megkeresed, hogy a kisasszony, úgydél táján az erdőnek melyik részében van, s mikor ezt biztosan tudod, lejössz a sziklához és ott vársz reám.

Még adott néhány szó utasítást, melyben a hallgatás és a koronák játszták a főszerepet, aztán bement a templomba. Ma ugyan semmi célja nem volt templomozni, meg is izente a kántornak, hogy végezzen helyette. Maga pedig megindult a kertjén keresztül, hogy a társasághoz csatlakozzék; a kert a patakig futott le; ott volt a kerítés mellett, mikor a megtorlódt kocsik egyikéhez futottak a leányok és biztatták Ilonát a legkedvesebb virágával, mire a leány arca felderült. Ekkor valamit gondolt, gyorsan visszatért, palástot öltött és mint a megtestesült kötelesség érzet, komolyan ment a templomba, épen akkor, midőn a kocsik odáig értek.

Ezután néhány órára már ott állt a szikla alatt elegáns tavaszi öltözékében és várt, várt. Nem kellett hosszasan várnia, Marci a szakadás aljában futva törtetett lefelé és lelkendező buzgósággal kiáltotta:

— A fekete forrásnál van, instálom: ott volt a nagyságos urunk is, de épen most elmene, mert sípolának.

— Jól van, Marci; de hol van a fekete forrás?

A fiu megbotránkozva tekintett rá: istenen uram, hogy lehet pap, a ki meg ezt sem tudja! ezt mondta a tekintete. Aztán elkezdett magyarázni.

— Ha a tiszteletes úr itt elindul és ezen a vágáson mindig csára tart, épen most oda ér ki a fekete forrás mellé.

— Messzi van?

— Messzebb is lehetne.

És a tiszteletes úr finom öltözékében, melynek a csára való tartás épen nem vált előnyére — egy gyönyörű fehér bokrétaival megindult. Tekintetében bizonyos merész elhatározás villogott, melyet néha boszankodás váltott fel, a mi akkor történt, ha fényes cipője belesüppedt valami mohával takart sáros mlyedébe, vagy pedig mikor a sziklás part rostos fagyókereit összegubanczolták az iszalaggal és olyan marasztaló barátságot kötöttek az elegáns tavaszi öltözkéssel a mi épen nem hozta elragadtatásba. Terhére volt az a nagy bolond bokréta is és kedélyét nem érintette semmi abból a gyönyörűségből, melyet a természet ős ereje a tavasz ifjú bájában kifejt. Szívének sivársága még arra a gondolatra sem lüktet melegebben, hogy őt az a leány szereti. Pedig pár nap óta mind csak ezt ismételteti: látja a megzavarodott, elpirult arcot, mikor tekintete előtt lesütötte a szemét. Érti azt a remegést, melyet tán e közben érzett, látja az elhalványulást, mely nem lehetett más, mint hogy a leánya győzni érzelmét, mert talán nem tartja magához illőnek . . . no, majd meglátjuk! a kettő közül az egyik talán? . . . az mindegy, akármelyik! De mivel az idősebb magaviselete most már több reményt nyújt, hát annál fogja kezdeni. Hiszen ő mindig szerencsés volt a hódításában; a szive soha sem zavarta; az nagyon alkalmatlan portéka szokott lenni, mert komolyan veszi a szerelmet, s az érzések gazdag sulya alatt úgy remeg, mint a lehajló, tele kalász. Az ilyen szív ügyetlenné, félnékké teszi az embert, már pedig a pap mindig úgy tapasz-

ta, hogy az asszonyok nem szeretik a félnékséget és azt sem, ha mód felett járnak utánuk.

Míg ezeket a tapasztalatokat gyűjtötte, teljesen elvesztette lelkének az üdeségét; aztán írta apróska frivol czikkeit, s még apróbb érzéki versikéit, melyekben büszkén kérkedett romlottságával, s tényleg meg is romlott. Tagadta a jót és tisztát, nem hitt semmi nemesebben. Unott lelki sivárgásában csak még egy dolgot nem vetett meg: egy ősi kastély kényelmét; olyan úr ohajtott lenni, mint volt az édes apja, s hogy ezt elérhesse, nem riadt volna vissza semmitől. Az egészen mellékes dolog ösztötre-e egy fiatal szívet vagy nem, egyedül csak az úri élet számít.

(Folyt. köv.)

SENKI FIA.

REGÉNY.

Írta

VERNE GYULA.

(Folytatás.)

A kisebbik leánykának a sorsa nem érdekel minket, mert közel van immár halálának az órája. A nagyobbikat Sissynek hívták, a mi nem egyéb, mint Czeczilia. Csinos, szőke hajú leányka, más gondviselés mellett pompásan fejlődött volna; nagy, kék szemei értelmet fejtettek el, csak a gyakori sírás fényüket meggyöngyítette. Vonásai szomorúak, bágyadtak a nyomorúságnak miatta, sápadt, fakó az arca, soványkák tagjai, melle behorpadt, csipői a rongyok alól kiszögellenek. Türelmes, alkalmazkodó természetű lévén, zokszó nélkül viselte sanyarú sorsát, még csak nem is gondolt arra, hogy más is lehet az élet. Anyai szeretetet, gondoskodást soha sem ismert, a szegények házában pedig a gyermekeket olybá tekintették, mint kis állatkákat.

A hardnál levő fiúcskának neve sem volt. Hat hónapos korában találták Donegalban egy utca-szögletben, egy durva vászondarabkába volt csavarva, elkéült arcczal és fuladozva. Bedugták a szegények házába a többi gyermekek közé, a nélkül, hogy valakinek eszébe jutott volna, hogy nevet adjon neki. Szokásból «little boy»-nak hívták, a mi annyit jelent, hogy kis fiú vagy Senki fia, s a mint tudjuk, reá ragadt ez a név. Valószínű, hogy nem rabolták el holmi gazdag családtól; ilyesmit csak a regényben szoktak cselekedni.

A három «darab»-ból álló küldemény legfiatalabbja Senki fia volt, csak két éves és kilencz hónapos. Barna arcú, csillogó szemű; már ez mutatta, hogy idővel erőlyes karakterű lesz, ha ugyan időnek előtte le nem zárja a halál, szervezete is erős volt, ha ugyan a kunyhóban dögletes levegője, a fagyatkos táplálék meg nem viseli s áldoztatva nem teszi a rachitissnek. Ennek a kis fiúnak, ki rendkívüli életerővel rendelkezett, bizonyára mindennemű káros hatás ellenében csodálatos ellenállást kell kifejtene. Éhes volt mindig, pedig csak fél akkora sulya volt, mint a korabeli gyermekeknek. Az irländi hideg télen át reszkette folyton a fagy miatt, rongyos inge fölött holmi rongy színehagyott bársonydarabkát hordott, melybe egyszerűen két lyukat vágat a karjai számára. Dacára, hogy meztelábaskodott, nyugodtan haladt az úton. A legkisebb gondoskodás is gyorsan erőhöz juttatta volna, a mi később szellemi fejlődésére is jótékony hatással lett volna. De hát hol talált volna gondoskodásra?

Az ifjabbik leánykát gonosz lappangó láz verte le a lábáról. Úgy elszivárgott belőle az életerő, mint az eltört korsóból a víz. Orvos-ságra lett volna szüksége, de hát az orvosság drága; orvosra lett volna szüksége, de honnan kerítenének itt orvost, a ki Donegalból eljönne meglátogatni ezt az Istentől-embertől elhagyott leánykát. Észéágában sem volt a hardnak. Ha majd meghal a kicinnye, a szegények háza kiszolgált neki némi «kápótlás»-t, s így nem érezi meg annak a néhány shillingnek az elmaradását, a mi a gyermek után járt volna még. Mivelhogy a rindoki patakban nem folyt whisky, sem gin sem portier, az iszások asszony

szenvédeye csaknem az egész tartási díjat fölemésztette. E pillanatban a gyermekekre eső januári 50 shillingből alig volt tíz-tizenkettő, ez pedig szökött az egész esztendőre. Hogyan fedezze ebből a gyermekek szükségleteit? Ha ő nem nézett is annak élére, hogy a szomjúság megöli, mert hiszen a kunyhó szögletében néhány tele palack pálinka el volt rejtve, de bezzeg a gyermekeket éhhalál fenyegette.

Néha gondolt is erre a hard, ha alkoholtól megmérgezett agya rendesen működött. Hiába való lett volna a folyamodás az iránt, hogy a tartásdíjat fölemeljük. Igen sok gyermekről kellett a közrészvétnek és jótékonyágnak gondoskodnia. Ha pedig arra kényszerítették, hogy a gyermekeket a szegények házába visszaküldje, akkor elesik keresetforrásától, s az áldott pálinkától búcsút kell vennie. Ez a gondolat kést mártott szívébe, de az nem, hogy a nyomorult, beteg férgesce tegnap óta egy betevő falatkát sem kapott.

Minden e nemű elmélkedésnek az volt az eredménye, hogy újfent elővette a pálinkás butykost. Ha nyöszörgött a leányka és a fiúcska, kijutott a veréből. Ha kenyeret kértek, úgy mellbe taszította őket, hogy hátrátartorodtak. Ez így természetesen nem tarthatott örökké. Azon a néhány shillingen, a mi a zsebében csörömpölt, vehetett volna még egy és más élelmi szert, mert hitele ugyan egy krajezárnvi sem volt.

— Nem . . . nem . . . nem! . . . — örvöngött a szörnyű asszony. — Inkább forduljanak fel azok a koldusporontyok.

Október közepén volt. Az alig elzárható kunyhóba behatolt a hideg, s a lyukas szalmatetőn át beszivárgott az eső. A rohadt gerendák között beszivült a szél. A tözeg alig terjesztett valami meleget a kunyhóban. Sissy és Senki fia szorosán egymáshoz simulnak, hogy egymást melegenessék.

Míg a kis leánykát a láz gyötörte, a részeg boszorka ide-oda tántorgott, a fiúcska óvatosan kikerülte, mert különben feltaszította volna. Sissy a kis beteg mellett térdelt és forró ajkait vízzel nedvesítette. Olykor-olykor a kályhára nézett, hol a tözeg-parázs már-már kialvó féltelen volt. A háromlábos sem állott már a fazék. Minek is állna? Mit tehetek volna beleje?

A hard pedig morgott . . . morgott:

— Ötven shilling! . . . Ennyiért tartson el az ember egy gyermeket! . . . S ha azoktól a fatuskóktól a szegények házában egy kis pótlékot kérnek, szépen hazaküldenének.

E bizony igaz volt. De hát ha még annyi pótlékot adtak volna is a hardnak, egy falatka kenyérral sem kapnának többet a gyermekek. Az utolsó napon felfalták az utolsó «stirabout»-ot (zablisztból vízzel készült sűrű habarék étel), s azóta a kunyhóban senki, még maga a hard sem evett egy falatot sem. A boszorkányban a pálinka tartotta az életet, amde isten ments, hogy csak egy pence-ot is költött volna ennivalóra maradék pénzezekéből. Nem tehetett egyebet, mint hogy a mezőről hozzon néhány burgonyát . . .

Ekkor kívülről durva rögögés hallatszott. Az ajtót valaki betaszította, a sáros útról egy disznó törtetett a kunyhóba.

Az éhes állat nagyokat horkanva betűszkölt minden szögletet. A hard becsukta az ajtót ismét, de eszébe sem jutott, hogy a betörő állatot kihajtsa, mind nézte zavaros, mámoros szemével.

Sissy és Senki fia felugrottak, hogy félre álljanak a sertés útjából, míg az állat orrával a szoba piszkos földjét túrta, s ösztönétől vezetve, a kályha mögé sietett, hol egy odagurult burgonyát talált, mohón kapott utána.

Senki fia észrevette. Ennek a burgonyának ő is vehetné hasznát, nem törödre tehát azzal a veszélylyel, hogy az állat megharaphatja, reá rohant. Aztán odahívta Sissyt, s ketten a burgonyát nagy mohósággal megették.

A disznó egy pillanatig vesztig állott, aztán a gyermekekre rohant. Senki fia, kezében még egy burgonyával, menekülni akart; de ha a hard segítségére nem jön, bizonyára gonoszul megharapja a sertés, habár Sissy segítségére sietett, mert a fiúcska a padlón végig esett.

A részeg asszony nagysokára felfogta észszel, hogy mi történik. Egy botot vett elő, s neki

rontott a disznónak, mely eleinte épen nem akart hátrálni. A rozslú irányított ütések csaknem bezúzták Senki fia koponyáját, s ennek az intermezónak valószínűleg szomorú vége lett volna, ha az ajtón halk kopogás nem hallatszik.

X.

Előnyös üzet.

A hard csaknem megjéjt. Az ő barlangjába nem szokott eddig emberi lény belátogatni. Mire való az ajtón kopogtatni? Csak a reteszt kell félretolni.

A gyermekek egy szögletbe menekültek, hol csámcsogva, lázasan égő arcczal falták fel a burgonyát.

Ekkor újra hallatszott a kopogás, még pedig erősebben. Talán holmi kéregető koldus állott künn, a ki a nyomorúság e siralmas tanyáján alamizsnára vár.

A hard rendbe szedte magát, igyekezett biztosan megállani a helyén, s fenyegető pillantást vetett a gyermekekre. Hátha Donegalból jött a felügyelő, az előtt pedig Senki fiának és a kis társának éhség miatt panaszkodnia nem szabad.

A hard kiúzi a disznót.

Az ajtó kinyílt és vad rögögéssel kitörtetett rajta a disznó.

Az ajtó küszöbén álló embert csaknem feldőntötte. No de sebj, lám, újra egyenesen állott a lábán, sőt boszankodás helyett mintha még bocsánatot akarna kérni a miatt, hogy oly barátságosan fogadták. Kőszönése épen úgy szökött a piszkos betörő állatnak, mint a hasonló piszokban leledző házi asszonynak. Azon épen nem csodálkozhat, hogy ebből a szennyfészekből egy disznó tör ki.

— Mit keres maga? . . . Ki maga? — kérde a hard durván, az idegen elé állva, hogy az utat elzárja.

— Ügynök vagyok, kedves asszony, — felelé a férfiu.

— Ügynök? — ettől a szótól a vén szipirtóyó hátra tántorodott; hiszen ez az ember összeköttetésben lehet a szegények háza igazgatójával, habár holmi inspektor-féle úri ember soha sem fordult meg Rindokor. Talán azért jött ez az ember, hogy az ápolásra kiadott árvárköl tudósítsa az igazgatóságot; hogy e részben nyugodt leheszen, igyekezett a hard magát becsületes színben feltüntetni.

— Oh, bocsásson meg, uram . . . épen most jön, mikor azon fázdozom, hogy tisztogassak . . . ezek a drága apróságok; látja, milyen jól érzik magukat; épen az imént fogyasztottak el egy

nagy tál zabhabarék-levest. Ez a leányka, s a fiúcska persze, mert a kisebbik leányka . . . szegény . . . beteg, az . . . lázban fekszik . . . nem tudom, hogy szabadítsam meg tőle a kedves magzatot . . . Már Donegalba akartam menni, hogy orvost hívjak . . . Szegény, édes szivecskéim . . . a lelkelem csüngök rajtok!

Durva vonásai, vad tekintete hasonlatossá tette most a hardot a nőstény tigrishez, mely a jámbor macskát akarja játszani.

— Inspektor úr, — folytató, — ha a szegények háza egy kis pótlékot engedélyezne orvos-ságra . . . az embernek alig jut a tartásdíjból, ételre, italra.

— Jó asszony, én nem vagyok inspektor, — vágott közbe az úr édesésk hangon.

— Hát mi, ha nem az? — riadt fel durván a hard.

— Egy biztosító intézet ügynöke.

Az idegen azok közé az ügynökök közé tartozott, kiknek a száma Irlandban annyi, mint útfélen a számtörvis. Keresztül-kasul bejárták az összes falvakat, hogy a gyermekek életét biztosítsák, a mi egyértelmű azzal, hogy őket

meg az ügyet, mert talán fájdalmasan érintené szegénykéket . . .

Mindketten kiléptek a kunyhóból, becsukták az ajtót és néhány lépéssel odább mentek.

— Nos, jó asszony, — kezdé a biztosító ügynök, — tehát három gyermeke van?

— Annyi.

— Saját gyermekei?

— Nem.

— Rokonai?

— Nem.

— Most már értem, tehát a donegali szegények házából valók.

— Úgy van.

— Akkor, drága asszonyom, jobb kézbe nem is kerülhetett volna. És mégis, a legnagyobb gond daczára megcsik, hogy ilyen kis portékák megbetegednek. Ah, az ilyen gyöngö teremtések élete hajszalon függ, s a mint láttam, egyik gyöngéd ápolja . . .

— Én minden tölem telhető megteszek, uram, — szakítá őt félbe a hard, farkasszeméből könyet surolva elő. — Éjjel-nappal örködöm ezek felett a gyermekek felett . . . gyakran éhezem inkább magam, hogy nekik meglegyen,

Az ügynök és a hard.

a mire szükségük van. A szegények háza vajmi keveset fizet ellátásukért, alig három fontot, drága uram, három font sterling egy egész esztendőre! . . .

— A' bizony nem elég, kedves asszonyom, s bizonyára nagyfokú áldozatkészség kegyedtől, hogy e csinos gyermekek szükségleteiről gondoskodik . . . E szerint mostanság két kis leány és egy fiúcska van kegyednél ápolóban?

— Úgy van.

— Bizonyára árvák?

— Minden bizonyval.

— Gyermekekkel való sűrű érintkezésem feljogosít arra, hogy a leánykák korát négy és hat, a kis fiút két évre becsüljem.

— Mire valók mindezek a kérdések?

— Mire? Mindjárt megtudja, drága lélek.

A hard kérdő pillantást vetett reá.

— A levegő is bizonyára igen tiszta Donegal grófságban, — folytató az ügynök, — az egészségi viszonyok kitünőek . . . És mégis, az ilyen kisdetek nagyon törekény alkatúak, úgy, hogy a kegyed szeretettel teljes gondoskodása daczára megeshetik, — bocsásson meg, a szívet megrepesztsem, — de megeshetik, mondom, hogy egyiket vagy másikat a kisdetek közül elveszti . . . Biztosítania kellene őket!

— Biztosítanom őket?

— Úgy van, drága asszonyom, biztosítani a maga előnyére...
 — A magam előnyére! — kiáltott fel a hard és felesillat a szeme a fölébredt kapzsiságtól.
 — Rögtön meg fogja érteni. Nehány pence-ot kell havonta fizetnie az én intézetemmel, s azzal biztosít magának két-három fontot, ha egyik vagy másik gyermek meg talál halni...
 — Két-három fontot!... ismétlé a hard.
 Az ügynök számíthatott már arra, hogy az üzletet megcsinálja.
 — Mindenki megteszi, kedves asszonyom, — folytatta az ügynök, méznél édesebb hangon. — Mi a donegali majorokban már néhány száz gyermeknek az életét biztosítottuk, s habár egy igaz szívből szeretett gyermek halála fölött semmilyen vigasztalást az ember nem találhat... mégis... hogy mondjam csak... mégis legalább némi kárpótlás, megvallom, igen kis értékű kárpótlás, ha az ember néhány guinee-t, jó angol arany értékben zsebrevághat, melyeket, hogy rögtön készpénzben kifizessen, az én intézetemnek jut a szerencse...
 A hard megragadta az ügynök kezét.
 — És az ember minden... akadály nélkül megkapja azt a pénzt?... — kérde rekedt hangon, féltékeny néző körül.
 — Teljességgel nincsen semmi akadály, jó asszony. Mihelyt valamely orvos hitelesen bizonyítja, hogy a gyermek kimult, csak Donegalba kell mennie az intézet képviselőjéhez.
 Ekkor a zsebéből papírt húzott ki.
 — Ime, itt már az elkészített biztosítási iver vannak, — mondta, — s ha kegyed elhatározza, hogy aláírja, kevesebb gondnal nézhet a jövőnek elébe. Azt is megjegyzem, hogy abban az esetben, ha valamelyik gyermek esetleg meg talál halni és ah, gyakran megeshetik ilyesmi, kegyed a biztosítási összeget a másik kettő javára fel-

használatja. A szegények háza valóban olyan koldusmódra fizet...
 — És mennyibe kerülne az nekem?... — tudakolta a hard.
 — Havonként három pence egy-egy gyermekért, tehát kilencz pence.
 — Nos, jó asszony, — folytatta mindinkább ostromló hűvel az ügynök, — nincs érzéke a saját hasznára iránt?
 A hard még mindig vonakodott a kilencz pence-t kiadni, még annak a reményében sem, hogy a kis beteg után járó biztosítási összeget nem sokára bezsebelheti.
 Megpróbálta alkudozni.
 — Mind hiába, jó asszony, — felelé az ügynök. — Gondolja meg, hogy az a kis leányka, daczára a kegyed önfeláldozó gondoskodásának, holnap... talán még ma meghalhat, s hogy az intézet akkor önnök kötele a két fontot kifizetni. Nos, írja hát alá, bizék bennem; ide írja a nevét!
 Tintát, tollat mindig hordott magával. Alá kellett írni a biztosítási iver, s azzal minden rendben volt.
 A hard aláírta, s a zsebében levő tíz shillingből markába olvasott az ügynöknek kilencz pence-t. Az ügynök ekkor csufondáros szavakkal vett tőle búcsút:
 — Most pedig, jó asszony, ámbátor fölöslegesnek látszik, ajánlom intézetem nevében a kisdedeket a kegyed különös oltalmába. Mi e földön a jó Istennek helyettesei vagyunk, az Istennek, ki a szegények számára juttatott alamizsnát szászorososan megszerelve adja vissza. Isten önnel, jó lélek, Isten önnel! Jövő hónapban újra eljövök, hogy a kis részletet behajtsam; remélem, mind a három friss és egészséges lesz, a kisebbik leányka is fölépül a kegyed anyai hű gondviselésére folytán.
 Csöndesen állott kunyhója előtt a hard, nézett a távozó ügynök után, a gyermekek nem mertek

kijönni. Eddigélő azt a néhány guinee-t számlította, mit a gyermekek élete neki évenként jövedelmezett, s ime, most jövedelemforrása neki! Hiszen csak tőle függött, hogy a kilencz pence-t jövő hónapban ne fizesse be érettk.
 Mikor a kunyhóba belépett, olyan pillantást vetett rájuk, mint a vérese a bokor alatt rejtőző madárkára. Senki fia és Sissy, mintha megértették volna a szipirtó pillantását, ösztönszerűleg tértek ki újtájból, mintha a szörnyeteg már a kezét egyengette volna arra, hogy őket megfojtsa.
 Egy kis orvosra mégis csak szükség volt. Három gyermeknek halála mégis csak gyanút keltene. A maradék nyolcz vagy kilencz shillingből néhányat mégis arra akart fordítani, hogy őket egy ideig még életben tartsa... négy hétig... tovább nem. Ha még egyszer eljön az ügynök, megkapja a kilencz pence-t utóljára, hiszen a biztosítási összeg tizszeres fedezettel kecsgettette. Most már esse ágában sem volt, hogy a gyermekeket visszavigye a szegények házába.
 Ötöd napra az ügynök látogatása után meghalt a leányka, a nélkül, hogy orvost hívott volna hozzá a hard.
 Október 6-ikának reggelén volt. A hard element pálinkát inni, a gyermekre reá zárta a kunyhó ajtaját.
 A beteg hörgött. Csak víz volt a háznál, azzal csillapíthatta égető szomját. Hja, orvosságot Donegalból kellett volna hozni, még pedig pénzért... A hard okosabb dologra fordította idejét és pénzét. A kisdéd áldozatnak már annyi ereje sem volt, hogy megmozduljon. Forró lázának közepette didergett. Még egyszer, utóljára fölnyitkta tágra szemeit, hogy a világgosságot lássa, mintha mondani akarta volna:
 — Oh, miért... miért is kellett nekem születnem?
 (Folytatása következik.)

bizottság alakul, a mely néhány nap múlva már meg is kezd a szükséges tárgyalásokat s a kiadások fedezésére való pénzügyi intézkedéseket.
 Egy derék munkás ünnepe. A budapesti nyomdászok husvét másodnapján barátságos körben szépen ünnepelték meg érdemes társuk, Prohászka József ötvenéves munkásságát, ki e félszázados időből az utolsó husz évet a Franklin-Társulat nyomdájában töltötte, s onnan indult ki a mozgalom is, hogy megünnepeljék oly hosszú idő emlékeztetőt. A Vigadó kistermében gyűltek össze nagy számmal. Prohászka József köszöntötte fel a nagyszámú társaság lelkes éljenzése közt. Aztán hangverseny és tánc következett. A derék nyomdász működéséről, mely egy darab irodalomtörténet, Ács Mihály díszes kiállítású füzetét irt.
 Prohászka József 1846 március 9-én lépett be a történelmi híró Landerer és Heckenast nyomdába tanoncznak. A «Pesti Hírlap»-ot, «Eletképek»-et szedték abban az időben a Landerer-féle nyomdában és Prohászka tanonczkodása nagyobb részt e két lap körüli foglalkozás közben telt el. Az 1848 március 15-iki emlékezőes napon a Landerer és Heckenast nyomdátan szedték és nyomták ki a

közt magyar ifjak is. A szent földről való újtáiban Károly Lajos főherceg is Athenében pihent meg. A versenyek rendkívül érdeklődés mellett folytak s e hó 16-ikán végződnek. Az első napon Szokoly, a magyar atletikai klub tagja, a száz méteres futó versenyen a második díjat és Dani, a magyar atletikai klub tagja a hármás ugrásban a második díjat nyerte.

spadtság, gyomorgyros, rendellenes hűszám és még sok más bajna. Kapható Török József gyógyszerárban, király-utca 12. sz.

HALÁLOZÁSOK.

BEKHEFT ARMIN, régi honvéd főhadnagy, a «Neues Pester Journal» szerkesztője, elhunyt Budapesten 68 éves korában. A Szepegről származott, s a jogipályára készült, de a forradalom után besoroztatván, mikor kiszabadult sem lévén reménye, hogy az ügyvédkedést megengedik, a hírlapírói pályára lépett. Eleinte a «Pester Lloyd»-nál, majd az «Ungarischer Lloyd»-nál, végre 1877 óta a «Neues Pester Journal»-nál dolgozott, melynek szerkesztője lett.

MAKRAY LÁSZLÓ, 1848—49-iki honvédszázados, ki az erdélyi csatákban vitézkedett, volt országgyűlési képviselő, elhunyt a hunyadmegyei Alpestesen, 64 éves korában. Hunyadmegye közéletében tevékeny szerepet játszott, s három országgyűlésen mint képviselő vett részt.
 Elhunytak még a közelebbi napokban, TURCSÁNYI JÁNOS, beregszászi kath. plébános, ki husvét hétfőn még délelőtt misézett, délután két óraker pedig szélhűdés következtében elhunyt. — HONFALVY BÓRIS,

Ábrányiné mint Boriska.

Kalmár fénykép.

Szilágyiné mint Finum Rózi.

Hegedűs mint Gonosz Pista.

szabadsajtó legelső termékeit: a tizenkét pontot és a «Talpra magyar»-t. Prohászka József része volt e dicső munkában. Kivül a szedők és nyomók közül, a kik ez alkalommal a nyomdában közreműködtek, csak ötven vannak még életben.
 III. Béla király temetése. Említettük már, hogy III. Béla király, továbbá feleségének és gyermeküknek ünnepélyes temetésére a főváros elsőlékőbb körsiben mozgalom indult meg. A temetésre szükséges pénz összegyűjtésére és a temetés rendezésére legközelebb országos bizottságot alakítanak.
 A tervzet szerint, az ereklyéket két üvegekoporsóban néhány napra közszemlére teszik a főváros valamely erre alkalmas oszlopcsarnokában s az utólag érzékporsóban helyezik öröknyugalomra a budavári Mátyás-templom sírboltjában és ezóra épített fülkéjében. Az érzékporsó födelét szent István napján minden évben leveszik s az ereklyéket közszemlére teszik. A gyásznapon napja nincs még megállapítva, de a nagy nemzeti temetés eszméjének megpendítő angusztnus 15-ikét, Nagybölgösszony napját ajánlják, a mely nap az Árpádok alatt a később is jó ideig nemzeti ünnep volt.
 A görögországi olympiai játékok. A görög kormány újra életbe léptette az ó-hellen világ olympiai versenyeit, s a mérkőzésekre újra fölállította a Stadiont. A versenyek nemzetközöek és a husvétünnepre sok külföldi gyűlt össze Athenében, többi

A Franklin-Társulat kiadásában Budpesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KÉPES VILÁGTÖRTÉNELEM
 A MŰVELT KÖZÖNSÉG SZÁMÁRA.

SZERKESZTETTÉK
Dr. RIBÁRY FERENCZ, Dr. MARCZALI HENRIK, Dr. MOLNÁR ANTAL.

Diszkiadás nyolcz kötetben. (Egy-egy kötet 18 füzet.)

Több mint 2000 képpel, 120 táblázattal, térképpel stb.

A „Képes Világtörténelem“ diszkiadása 8 kötetből áll, a szöveg közö nyomott több ezer pompás képpel és 120 gondos kivitelű táblázattal, melyek emlékeztetést tartalmazzak, kiváló egyének arcképeit, fontosabb művelődési képeket, mű- és építészeti alkotásokat, nevezetesebb helyeket és régiségeket stb. ábrásolnak. — Egy-egy kötet 18 (30 kros) füzetben is kapható.
 Dr. Ribáry Ferencz: Az 6-kor. I—III. kötet. Az ós-kortól a népvándorlásig. — 457 a szövegbe nyomott képpel, 36 önálló mellékletképpel és 6 térképpel. Ára füze 15 frt, félbör diszkiadásban 18 frt.
 Dr. Molnár Antal: A középkor. I—II. kötet. A népvándorlástól a reformációig. — 508 a szövegbe nyomott képpel, 29 önálló mellékletképpel és 4 térképpel. Ára füze 10 frt, félbör diszkiadásban 12 frt.
 Dr. Marczali Henrik: Az új-kor története. I—III. kötet. A reformációtól 1825-ig — 604 a szövegbe nyomott képpel, 37 önálló mellékletképpel és 4 térképpel. Ára füze 15 frt, félbör diszkiadásban 18 frt. Mindegyik kötet külön is kapható, ára: füze 5 frt, félbör diszkiadásban 6 frt. Egy-egy füzet ára 30 kr.

KURCZ LIPÓT ÉS TÁRSA
 fotolithográfiai műintézet
 Budapest,
 VII. Széchenyivárosban 12.
 HÉSZIT
 mindenféle nyomatokhoz szükséges
CLICHÉKET
 Chemigrafia, chromotypia,
 photo-taotypia,
 FAMETSZET stb. után.
 Terveket, terveket, alaprajzok
 photolithográfiailag
 legújabb és legkisebb méretűre készítenek.
 Dideki megrendelések postáson
 és jut áruval, szállításal.

A Franklin-Társulat kiadásában megjelent.
KAIN.
 MYSTERIUM
 Irta
LORD BYRON.
 Fordította
GYÖRI ILONA.
 A Kisfaludy-társaság
 Lukács Krisztina pályázatán megdicsért műfordítás.
 Kiadja a Kisfaludy-társaság.
 Ára füze 1 frt.
 Vászunkötésben 1 frt 60 kr.

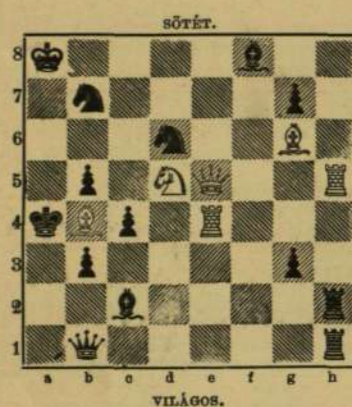
A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:
AZ OSZTRÁK-MAGYAR BANK IGAZGATÁSA
 1886—1895.
 Irta
nemes MECENSEFFY EMIL
 az osztrák-magyar bank vezértitkára.
 Hetvennyolcz táblával és egy átnézeti térképpel.
 Ára a nagy íróvételű műnek füze 3 frt.

GAÁL VENCZEL, 86 éves, Győr-Szigeten. — RÉZLER JENŐ, jogszigorú ügyvédjelölt, 22-ik évében, Kisvárdán. — TISZAUJHELYI UJHELYI JÓZSA, Nyiregyháza.

ÖZV. LAKATOS JÁNOSNÉ, szül. Borszék P. Karolina, a csikmezei polgári leányiskola nagyerdemi igazgatója, ki alig egy éve vonult nyugalomba, ki az oktatásügyi buzgó szolgálatában negyvenöt évet töltött, 73 éves korában Alsó-Járán, s a legnagyobb részét közt tették el. — JÓZSÁSI PURÓLY JÁNOSNÉ, szül. Vásárhelyi Ilona, országgyűlési képviselő neje Aradon, élete 55-ik és boldog házassága 31-ik évében és a Tompa pusztán (Csanádmegye) levő családi sirboltba vitték. — TYROLER LEONTIN, okleveles gyorsírás-tanár, a női gyorsírókör volt másodelnöke, 33-ik évében Budapesten. — ÖZV. TÓCZY MÁTYÁS, 71 éves korában, Győrszentivánon. — NYÓGHA LAJOSNÉ szül. Kreszta Lujza, 23 éves Győrött. — ÖZV. CSÉGEZY JÓZSEFNÉ, szül. Kovács Agnes, 75 éves korában, két heti özvegység után Maros-Vásárhelyt s nagy család és rokonság gyászolja. — VASS RÓZSIKA, Vass János leánya, 17 éves korában Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

1845. számú feladvány. Gérecz Károly-tól.

Világos indul és az ötödik lépésre matot mond.

Az 1934. sz. feladvány megfajtése Bayeradorfer A-tól.

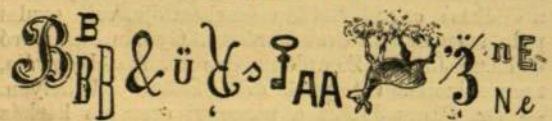
- 1. Fb4-d2 ... Fa3-e5 + (a) 1. ... Vh2-g2 : (b)
2. Ve8-c5 + ... Kd4-c5 : 2. Ve8-c4 + ... Kd4-c5
3. Hg5-e6 + ... K t. sz. 3. Ve1-f4 + ... Hd5-f4 :
4. Ff7-e8 mat. 4. Fd2-c3 mat.

Az 1935. számú feladvány megfajtése Traxler K-tól.

- 1. Fb8-a6 ... Va5-a6 : (a) 1. ... Ke4-f5 (b)
2. Va1-e1 + ... Ke4-f5 : 2. Va1-d4 + ... t. sz.
3. Ve1-b4-e6 mat. 3. F v v mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Kecskeméten: Balogh Dénes. — Vasvári: Kovács Ferenc. — 4 pesti sakk-kör.

KEPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 13-ik számában közölt képtalány megfajtése: Ereszkedik le a felhő.

Szerkesztői mondanivalók.

A gyandú. A hasonlat nem állhat meg: a gyandú nem tud, nem lát, csak képzeli, a Röntgen-sugarak ellenben behatnak a zárt szerények titkaiba is s egész biztosággal mutatják az emberi szemek láthatatlant.

Az anya. Elbeszélés. Pista szerelmes Erzsikého, csakhogy az Erzsike anyja nem akarja lányát hozzá adni, mert hát magának is tetszik a legény. A mint ezt Erzsike észre veszi, egy nagyot sikolt s ájultan omlik össze anyja és Pista előtt. S ezzel vége az elbeszélésnek. És még ez a történet is — mely tele van képtelen párbeszédekkel — úgy van megírva, hogy már csak e miatt is élvezhetetlen s közömbös.

Szeptember. Csinosan van megírva; csak a tárgy ne volna annyira elkoptatva. Üzenet. Sirja meg. Hogyha minden. Dalok, stb. Az eredeti dalok közül egy-kettő elég csinos, a többi, hogy a közönségesen tullelmelekedik. A Heine-fordítások gyönyörűek, az eredetinek nemcsak tiszta dalszavak, hanem még értelmét sem tudják jól vissza-

adni. A 'Du bist wie eine Blume' kezdetű kis dal a fordításban csak olyan, mint a virág, melynek csupán kőrója maradt meg.

A galambok. Elég csinos.

Heti naptár, április hó.

Table with 3 columns: Nap, Kath. prot. naptár, Görög keleti naptár. Rows for days 12-18 of April.

Hold változás. Újhold: 13-án regg. 5. ó. 39 per.

Feloldó szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fouland-selymet 60 krtól 3 forint 35 krig méterenkint — japáni, kínai, stb. a legújabb mintázzal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes Henneberg-selymet 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint sima, csilkos, kockázott mintázzottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázzal) a megrendelt áru postabér- és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (cs. k. udv. szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6571

„EGYETÉRTÉS“ POLITIKAI NAPILAP.

Csávolszky Lajos, 1896. Kossuth Ferenc, feloldó szerkesztő. XXX. évfolyam munkatárs.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olcsó eszközeivel, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar újra elmaradó, új előfizetőket szerezzen, hanem mindenkor kellő színvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbízható tudósításai által iparkodik régi, jó hírnevét mint hazánk legelső rangú napilapja állandóan fenntartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetői kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét új hódítások által évről-évre maradóan meg is szaporítsa.

Hogy ezt a célt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen és állandóan minden anyagi tételt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalán s így az Egyetértés egy rendes 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalán jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12-20, illetőleg a kisebb alakban számtalra 36-60 oldalnyi terjedelmű. Csakis a lap ly nagy méretűt teszi lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a melyeket egy más lap sem nyújthat közönségének. Így általános ismeret, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításai e nemből a legteljesbűbbek, nemcsak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagossággal és részrehajlatlansággal fogva is, mely e tudósításokat minden pártszínezet olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő tárcsa- és regényrova. Az Egyetértés állandóan két kitűnő regényt közöl egyszerre, részint eredeti, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva elsőrangú műfordítók fordításában. Az egy év alatt közölt regények 400-500 nyomtatott írt, vagyis 40-50 rendes regénykötetre rúgnak. Így 40-50 kötet regény bolli ára legálább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közléstünk kitűnőségei és elsőrangú publicistikáit által írott vezérelveket és egyéb politikai közleményeit, bő hírvonalait, eredeti táviratát az ország és a világ minden részében levő saját levelezőközlő, továbbá a vasárnaponként megjelenő s egy-egy szaklapot pótló 'Irodalom', 'Tanügy' és 'Munka-gazdaság' című országos híri rovatokat s végül az Egyetértés legjobban informált közgazdasági, ipar és mezőgazdasági rovatát és megbízható borszei tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen orgánuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesbűbb mértékben kielégíteni képes. Mindezen előnyök dacára az Egyetértés előfizetési ára a legmértékesebb:

- Egész évre ... 20 frt -
Fél évre ... 10 -
Negyed évre ... 5 -
Egy hónapra ... 1 - 80

Előfizetések legényszerűbben postaltalványon Egraust értes kiadóniválalához Budapest, papnövelés 8. e-t, intézendők.

Advertisement for 'A Magyarok Bejövetele' featuring an illustration of a soldier and text about health and vitality.

Vérszegényeknek és üdülőknék! CHINA SERRAVALLO vassal.

Egy literes üveg á a 2 forint 20 krajczár. Fél ... 1 ... 20
Minden gyógyszerárban kapható. FORAKTÁR: Török József gyógyszerár, Budapest, Király-utca 12.

Magyar kir. államvasutak.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter ut ó nagyméltósága f. évi február hó. 23-án 8073/IV. szám alatt kelt engedélye alapján a már érvényben levő szállítási póthatáridőkn kívül folyó évi március hó 20-tól kezdve még az alább felsorolt viszonylatokban számítunk fel póthatáridőket, melyek egy a magyar- és osztrák bel-földi, mint a nemzetközi forgalomban érvényesek.

A következő állomásokon, u. m. Temesvár-Józsefváros p.-udvar és Nagy-Sz.-Miklóson, a temesvári-nagyszentmiklósi, Zombolyán, a párdány-zombolyai, Kecskeméti és Fülöpszállásos a kecskeméti-fülöpszállási, Gyulafehérvár-zalatnai, O-Buda-Filatorigátom, a budapest-esztergomi, Lepényben, Tamási-Miklósdéron és Új-Dombóváron, a győr-veszprém-dombóvári, és Nagy-Becskerekén a torontáli helyi érdekű vonatokkal való átmeneti forgalomban, mindkét irányú átmeneti árakra nézve 12 órát a teherdrumát, 6 órát pedig a gyorsdrumát.

Budapest, 1896 március hó 15. Az igazgatóság.

Elba-átrakodási forgalom Bubna reexpeditionális hely. Az 1893. évi szeptember hó 1-től érvényes Elba-átrakodási díjszabásában mint az Union-bank tulajdona felsorolt tárház Bubna, osztrák-magyar államvasut-társaság állomása s. f. 6. március hó 1-től az osztrák-magyar államvasut-társaság tulajdonába ment át és jövőben mint az osztrák-magyar államvasut-társaság tárháza Bubna állomása jelölendő meg.

Budapest, 1896 március hó 28. A magy. kir. államvasutak a részes vasutak nevében is. (Utánnyomás nem díjaztatik.)

Advertisement for VELOUTINE, a hair cream product, with text 'Legjobb és leghíresebb pipere hölgyor: a LA VELOUTINE'.

Advertisement for a medical consultation, mentioning 'Lesoványodásra s egyidejűleg az egészség erősítésére 2 hónapig vendő a dr. Blyn s dr. Duchesne-Dupare klin. tanár, becsületrend lovagja'.

Advertisement for 'Legújabb találmány! Még soha sem volt! Nagy érdekű a hölgyekre nézve! Cs. k. szab. Málna-paszta és Jázmin-tej. Málna-paszta.'

Advertisement for 'Jázmin-tej.' with text 'Minden puder fölött előnyben részesítendő, miután a fehérség az arczról nem hagyja magát eltávolítani. A bőrt fehérré, finomná s hajlékonyvá teszi. A málna-pasztával összekötésében, ezen szer erősös hatású; csak egy kísérlet teendő, s a hatásról meggyőződhetünk.'

Advertisement for 'Birsalma-kenőcs' with text 'Azon tulajdonsággal bír, hogy s korpaképződést megszünteti, melynek képződése csupán csak a hajgyökér szárazságától származik, s a haj növéstét is akadályozza. A birsalma-kenőcs táplálja a hajgyökereket, miáltal korpaképződés nem származhatik. Együttal megóv a korai megöszlést ellen, gyorsítja a hajnövést s a hajnak szép fényt ad.'

Advertisement for 'ZIMMERL JÓZSEF, XVIII., Währingergürtel 61; továbbá a gyógyszerárban az római osztráchos, I., Wollzeile 13., a gyógyszerárban az arany keresztben, Mariahilferstrasse 72; Budapesten, Török József, gyógyszerárban.'

Schicht-féle szabadék. SZAPPAN

a legjobb, ruhamosásra s egyéb házi használatra; egyenlítő a legnagyobb mosó erőt a legnagyobb anyheggyel; vakító fehér, szagtalan fehérneműt állít elő; ajánlatos kivált a pamukneműekre; kitűnő mint kézi- és fűrdő-szappan is, nagyok és kisinyek számára.

Egy kísérletet senki sem fog sajnálni. Oly vidékre, hol ez a szappan kereskedésekben még nem kapható, szállít az alábbi czég 1 postacsomagot 5 kilogr. össz-súlyban bérmentesen, utánvét mellett, 2 frt 40 kr.-ért.

SCHICHT GYÖRGY, Aussig a/Elbe, szappan-, olaj- és gyertya-gyára.

A maga nemében legnagyobb gyár a kontinensen. Budapesti képviselő: Deggeller Károly V., akadémia-n. 9.

Advertisement for MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER TERMÉSZETES SAVANYU-KUT.

Több mint 50 év óta sikerrel használtatik!

Szeplőket és májfoltokat, valamint bőrtisztítatlanságokat biztosan eltávolítja az

Valódi minőségben csak a DIENES J. C.-féle gyógyszerárban.

Eszéken, felsőváros.

- 1 tégely Spitzer kenőcs ... 35 kr.
1 üveg mosdóvíz ... 40 kr.
1 darab Salvator szappan ... 50 kr.
1 tégely kézpaszta ... 60 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.

Figyelmeztetés. Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott védjegyvel el van látva és kériatik a t. cz. közönség oskás Dienes-féle eszégi kenőt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapesten: TÖRÖK JÓZSEF úrnál Király-utca 12.

Large advertisement for 'Selyemkelme ujdonságaink' by 'SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA' in 'lyoni és párisi selyemáru-különlegességek áruháza BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCZA 4.' with a small illustration of a person.

Advertisement for 'Kénfürdő Trencsén-Teplic.' with text 'A felsőmagyarországi Kárpátok gyöngye. Teplic-Trencsén-Teplic vasuti állomástól 30 percnyire. Magyarország és Ausztria legerősebb kénfürdője. 28-31° R. természetes melegvízű forrásokkal közönségi, roma, bennindai, neurasthenia, lehas stb. ellen. Olcsó és kényelmes. Körülbelül 6000 fűrdővendéglátogatója. Állandó fűrdőorvosa van. Az idény kezdete május 1. Májusban és szeptemberben szobáért, fűrdőért és teljes ellátásért egy napra 3 frt. 8988 Képes prospektusokat díjmentesen küld a gróf fűrdővezetőszálg.

Advertisement for 'Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.' with text 'Ezen hírneves házi szer ellentáll az idő megpróbálással, mert már több mint 25 év óta megvizható, fájdalomcsillapító bedörzölőként alkalmaztatik közönségnél, oszinnál, tagszaggatásnál és meghűtéseknel es az orvosok által bedörzölősekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller gyarkorta Horgony-Liniment elnevezés alatt nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerár Budapest. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget 'Horgony' védjegy nélkül mint nem valódit utasítsa vissza. Richter F. Ad. és társa, osz. és kir. udvari szállító, Budapest (Thüringia).

Advertisement for 'Orvosi tanácsadó dr. Lengyel Dániel' with text 'Második jártra és bővítre át-dolgozott kiadás. Ára kötve 1 frt 50 kr.'

Advertisement for 'Levélbeli oktatás a könyvvezetés, számolás s több efelékben' by Strell Károly, with text 'Strell Károly kereskedelmi iskola igazgatója és tulajdonosa, 28 év óta, Bécs, Bauernmarkt Nr. 9. Próbalevelek ingyen.'

Hirdetéseket

minden bel- és külföldi hirdlap, szakfolyirat, naptárak stb. számára, a legjobban és legolcsóbban eszközöl a 38 év óta fennálló, legjobb hírek örvendő I. osztrák hirdetési iroda

Oppelik A. utódja

OPPELIK ANTAL Bécs, I. Grünangergasse 12. Legújabb hirdlap- és naptár-katalogus, valamint költésztervezték ingyen.

Élősvénycsemeték szülőjtványok

Gleditchia (koronatóvis, krisztustóvis vagy tuskés lepényfa). Minden sövényövény között a legelső, gyorsan tenyészik, nem csemetézik és sűrű izmos tövisvel ember és bárm állatnak ellent áll. — Szőlők, kertek, udvarok, csűrök stb. körülkerítéséhez a legalkalmasabb s legolcsóbb örökös sövényfélé közé. — 1000 db. csemete ára 4 frt. Elegendő 100 méterre két sorral. — Minden megrendeléshez rajzokkal ellátott útítetést és kezelési utasítás mellékeltek. — Ezeknek friss, csiraképes magvaiból is kilőszáma. Szülőjtványokról, európai és amerikai sima és gyökeres szülőveszőkről árjegyzéket ingyen és bérmentve küld az 'Érmelleki első szülőjtványtelep' kezelője, — Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.

Advertisement for 'GANZ ÉS TÁRSA VASÖNTÖ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT BUDAPEST.'

Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti célokra vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-szilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, özölőperő gépeket, anyagszállító kocscikat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindenemű zúzógépek.

Guerlain Parfumerie française de Luxe
 Le monde élégant et fashionable de Paris se sert :
 Eau de Cologne impériale, sapeoti, savon spécial :
 Crème de Fraises et Poudre de Cypris pour le teint :
 Extraits pour le mouchoir et le vaporisateur : Jicky, Belle France, Alcoolat de Roses pour les cheveux.

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLMA NYOK szabadalmazását eszközöl mind államban
Réthy János
 nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
 Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfitólván- és fehérenemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a pósta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
 Specialis készítője jó szabás férfi ingeknek.

27 éven át
 v. állami kórházi igazgató orvos
 gyógyít gyorsan, discretul és biztos sikerrel minden férfi és női bajt.
 Czim: Kardos
specialista,
 Erzsébet-körút 34.
 I. em. ajtó 12/b. Rendel: d. e. 7-8, 11-2, d. u. 6-7-ig. Levélben is.

A Magyar Asphalt
 részvény-társaság
 Budapest, Andrássy-út 30
 elvállalja jótállás mellett legolcsóbban asphalt-burkolatok fektetését és nedves lakások, pinczék, stb. gyökerecs szaraztatását.
Telefon.

LATZKOYITS A.
BUDAPEST,
 IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
 Cs. és kir. szabadalmazott fehérenemű-gyáros ajánlja
uri divat- és fehérenemű-ujdonságait.

Franklin-Társulat
 Magyarországi
 Gyűjtőbizottság
 Budapesti
 Osztály

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
 Andrássy-út 21.
 (félemelet).

VASÁRNAPI UJSÁG

16. SZÁM. 1896.

BUDAPEST, ÁPRILIS 19.

43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | félévre — 6 *
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt | félévre — 4 *
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 5.— | félévre — 2.50
 Külföldi előfizetésekre a postai megjelölés nélkül nem lehet rendelni.

Diszmagyar eszimat
 a legdiszesebb kivitelben, valamint történelmi és korhű alakban, kívánatra rajz után is, a legszebben készit

LÖRINCZ ISTVÁN
 Budapest, Muzeum-körút 5.

Banderiumi diszoszímák és magyar topánok.
 Vidéki megrendelés is a legjobban eszközöl.

Korunk fő nyavalyája az idegesség és vértelenség, melyből számtalan más kör származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a
VASAS CHINABOR

1 üveg 1 frt 20 kr., 5 üveg franco külföldre 6 frt.
 Ezen bor a saját magam által termelt mész Sherryvel van készitve és minden hasonló készitvények között a legtöbb chinajait és vasat tartalmazza.
Rozsnyay Mátyás gyógyszer. művegyészi laboratoriuma, Aradon.
 Kapható Budapesten: **Török József** gyógyszerész úrnál és minden magyarországi gyógyszerüzemben.

MARGIT-ORÉME
 hirneves, az elegáns hölgyek által használt szeszem (nem zsíros kenőcs) rövid idő alatt ifjítja és szépíti az arcot, eltávolít az arcáról minden nemű bőrtisztatlanságot.
 Egyedüli szer szepöl, májtölköt, pattanásokat, bőrtka (mitesser) ellen. Bámulatos hatása abban rejlik, hogy a bőre kenve az által rögtön felfrögtetik és ez okozza azon csodás átalakulást, hogy szepölve vagy májtölkötökkel teljesen fedett arc 3-4 nap alatt alabástrom fehérré lesz.
 Mivel nem zsíros — nappal is alkalmazható, — a krémvel bekent bőrön a hölgyor remekül tapad. Ára 50 kr. 1 frt.
Margit-szappan ára 35 kr. — **Margit-hölgyor,** fehér, rózsás és krém szímben ára 60 kr. — **Margit-fogpép** 50 kr.
FÖLDES KELEMEN gyógyszerüzete,
 Aradon, Deák Ferenc-utca 11. sz.
 Főraktár **BUDAPESTEN,** Török József, Király-utca.

BRAZAY KÁLMÁN SÓSBORSZESZ
 készitvénye
 Budapest, Muzeum körút 23. szám.
 Védjegy 19. és 20. sz.

Az általános ismert, jó hírnévnek örvendő s több oldalilag kitüntetett sósborszesz-készitvényem — kelendőségénél fogva — sok utazásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimet módosítom s arra két nyomtatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyezve azt egyszermind védjegyként a budapesti iparkamaránál.
SÓSBORSZESZ
 általános ismert kitűnő házaszer; különösen a bedörzsölés-kenőgyűrő-gyógyomónál (massage) igen jó hatású. Ajánlható egyszerűen fogtisztító szerül is, a mennyiben a fogak fényét elősegíti, a foghúst erősíti és a száj tisztá, szagtalan it nyer a szesz elpárolgása után, ugyisintén fejmosásra és a hajnyak erősítésére, a fejkörpa képződés megakadályozására és annak megszüntetésére.
 Egy nagy üveg ára 90 kr., egy kisebb üveg ára 45 kr.
BRAZAY KÁLMÁN
 Budapest, IV. ker., Muzeum-körút 23. szám.

Franklin-Társulat nyomdája, (Budapest, VI., Egyetem-utca 4. szám.)

Paris 1889. **Kitüntetve** Brüsszel 1891.
 Genf 1889. Bécs 1891.
 1893. Chicago. Magdeburg. London 1893.
Egyetem-es gyomorpor
 Barella P. F. W.-től Berlin SW., Friedrichstrasse 230, a franciaországi orvosi társulatok tagja. Orvosiilag legjobban ajánlatik. Rendkívül sikeres, még idült gyomorbojoknál is. Szállit próbára ingyen, csupán a viteldi megterítésé mellett, berlini főraktárából.
 Ausztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60
 Raktár:
Budapest: Török József gyógyszer.
 király-utca 12. szám.

3 arany, 15 ezüst érem.
 12 dísz- és elismerő okmány.
Kwizda Ferencz János
Kwizda-féle
Korneuburgi marha-táppor.
 több mint 40 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágy-hiánytól, rossz emésztéstől, valamint teheneknél a tej javítása s a tejelőképesség fokozása céljából.
 Egy dobozzal 70 kr., fél dobozzal 35 kr.
 Fő-letét: **Kerületi gyógyszerár Korneuburgban.**
 Valódi minőségben gyógyszerárakban és droguistáknál kapható.

Villámhárító Villámhárító
 titán szerkezet, szolid kivitel biztosítva, mindenemű csőra szolgáló távbeszélő és telefon, valamint villanyvilágítás-be-
 rendezéseket és erőviteli munkákat olcsón eszközöl
DECKERT és HOMOLKA
 Gyár: **BUDAPEST,** Raktár: VI., Isabella-utca 88. Dorottya-utca 8. Prospektusok, költségvetéseket és képes katalógusokat ingyen.
 Hirdetések elfogadtnak a kiadóhivatalban, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.

KÉZDI-POLYÁNI "VÉNUS"
 A VILÁGNAK LEGSZÉNSAVDUSÁRÁZ VÍZE
Molnár és Trill új szerkezetű kórképe.
 Dante Divina Commedijája:
a Pokol.

Az emberi fantázia legnagyobb alkotása a Dante Pokla. Molnár és Trill színházi festők, megfestették kórkép alakjában. Egy ilyen fantasztikus mű, a maga óriási nagyszerűségében, csakis a színházi festészet optikai mesterségével volt előállítható. A néző megélezi ugyanazt a fényesen borzalmas utat a sziklameredékek, égő mezőkön, várfalakon, jégtengeren át, mint a mit Dante tett meg Virgil társaságában. Körülbelül háromszázszor ártulni alak, az álomvilágból való tájak fogadják a nézőt, a hit a színházi festészet e nagy remeke egyik ámulatból a másikba ejt, — mert mindent a közel fogható valószínű hatással meg keresztül.
 A világ legnagyobb kórképe, a látványosságok látványossága ez. A maga nemében párdallni áll az egész földkerekségen, mert mint új találmány is egyedül áll az eddig ismert látványosságok sorában, s technikájánál fogva az egész festőművészetben korszerűsítő lesz.
 A nagy munkán Molnár és Trill s a jeles festők egész táborá dolgozik immár négy esztendő óta. A kórkép az 1900-iki párisi világkiállításra készült. Bizskenőge lesz mindenkori magyar festőművészetnek.
 Itt a városligeti fasor végén a kiállítás mellett, egy külön e célra készült vaspalotában lesz elhelyezve, s május elsején nyílik meg.

HOLDHÁZY JÁNOS CZ. PÜSPÖK.
 1840—1896.

Mintegy három hónap óta aggodalmas hírek szállongnak Győről Holdházy János címzetes püspök egészségi állapotáról s mindenfelé részvét fogadta e borogó híreket, mert Holdházyt, mint előkelő egyházi férfit, még inkább pedig mint József főherceg fiainak másfél évtizeden át hazafias szellemben működött nevelőjét az egész ország ismerte és tisztelte. Végre e hó 15-dikén mindenki sajnálatára megérkezett az utolsó, a legrosszabb hír, hogy a jeles egyháznagy hosszú és kínos szenvedések után elhunyt.

Vázott született 1840 február 18-án. Atyja uradalmi tiszt volt a győri püspökségnél. A gimnáziumot Győrött a benzéseknél s a teológiát a győri felső papnevelőben végezte. Pappá Simor, az akkori győri püspök szentelte föl 1862-ben, s ugyanakkor kinevezte győr-belvárosi káplánná, majd pedig 1863-ban udvarába vette, mint szerpapot, ceremoniaríust, mely minőségében püspökének legmeghíttebb környezetéhez tartozott s bizalmát annyira megnyerte, hogy a legfontosabb ügyekbe is beleszólást nyert, sőt a közreműködésre is megbízásokat kapott. Így egyebek közt ő szerkesztette, még pedig kitűnően azt a feliratot, a melyet Simor a győri jogakadémia visszaállítása érdekében 1866-ban a királynak benyújtott. A felirat hivatkozott az előző győri püspökök tetemes alapítványaira s kérte az 1849-ben megszüntetett jogakadémiának újból való visszaállítását. Kautz Gusztáv akkori győrmegyei főjegyzőnek, a mostani bankormányzó fivérének indítványára fordult a megye és a város Simorhoz, s báró Eötvös József miniszteriségre alatt a jogakadémiát vissza is állították. Holdházy még Simor alatt lett szentszéki jegyző, s midőn Zalka János 1867-ben a püspöki széken utóda lett, Holdházyt nevezte ki püspöki titkárrá,

a mi ritkaság, mert a püspökök rendszerint valamelyik régi bizalmasukat ültetik maguk mellett a titkári székbe. 1872-ben a győri kisebb papnevelőintézet igazgatója lett s e minőségében 1877-ig működött. Kautz Gusztáv, Holdházy egyik legkedvesebb barátja, lett később a győri jogakadémiának igazgatója, s az ő kérésére Holdházy 1875-től 1877-ig a jogakadémián a művelődéstörténetet adta elő, mivel Vaszary Kolos, a jelenlegi hercegprímás, akkor győri benzés tanár és a jogakadémián a művelődéstörténet tanára előadásait gyöngékedése miatt

nem folytathatta. Holdházy előadásait akkori hallgatói nagyon dicsérik. Atyját már kora gyermekiségében elvesztette. Anyja Győrött leánynevelőintézetet nyitott, s ebben tanított később Holdházy nagy műveltségű nővére, Mária is. Ide jártak a győri előkelőbb házakból való leányok mindaddig, míg Holdházy Mária Rómer Flórisnak, József főherceg egykori nevelőjének ajánlatára Alesúthra nem került, mint József főherceg leányainak nevelője. Ő nevelte Mária Dorottya és Margit főhercegnőket s még most is neveli Klotild és Erzsébet főhercegnőket. A mióta bátyja ápolása végett távol van a főhercegi családtól, csaknem naponként kap levelet hol Mária Dorottya, hol Erzsébet vagy Klotild főhercegnőktől, s e levelek a legnagyobb gyöngédséggel vigasztalják a mindnyájuktól oly nagyon szeretett «Marscs»-t.

Rómer Flóris ajánlatára került később maga Holdházy is Alesúthra. József főherceg fiai mellé nevelőül 1877 november havában, és 1892-ik évi augusztus elejéig volt a főhercegi családnál. Akkor lépven László főherceg a katonai pályára, Holdházynek nevelői működése természetesen véget ért, s ő a főhercegi család elismerésétől kísérve vissza költözött Győrbe, hogy ott, mint a székes káptalan kanonokja, egészen az egyháznak szentelve további munkásságát.
 Holdházy mint főhercegi nevelő emelkedett országos hírnévre, a mit kétséghívül meg is érdemelt, mert tudományos alaposságával, finom és tapintatos modorával, úgy szintén igaz hazafiságával úgy tudta vinni József Ágost és László főhercegek nevelését és oktatását, hogy azok mind képzettségben, mind hazafias gondolkozásban és érzésben a legjelesebb fejedelmi ifjak közé voltak sorozhatók. Különös gondot fordított a vallástan mellett a hazai történelem tanítására, multunk és jelenünk alapos ismertetésére.

HOLDHÁZY JÁNOS. Koller utódi fényképe.